

21—24 oktober

Debatter m. m.

Tisdagen den 21 oktober

	Sid.
Interpellationer av:	
herr Trana (s) ang. kommunalt stöd åt enskilda näringsföretag.	5
herr Eriksson i Bäckmora (cp) ang. persontrafiken på järnvägslinjen Hudiksvall—Ljusdal, m. m.	8
herr Westberg i Ljusdal (fp) ang. mellanölskonsumtionens inverkan på antalet våldsbrott.	9
herr Nilsson i Tvärålund (cp) ang. förbättring av inlandsbanan och ändring av statens järnvägars taxepolitik	9
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Larsson i Umeå (fp) ang. järnvägstaxehöjningarnas inverkan på sysselsättningsläget i Norrland	11
fru Ryding (vpk) ang. verkningarna av föreslagna taxehöjningar vid statens järnvägar, m. m.	11
herr Eriksson i Bäckmora (cp) ang. förbättrad sjukpenning för hem- arbetande kvinnor.	11
herr Andersson i Örebro (fp) ang. motiven för föreslagna taxehöj- ningar vid statens järnvägar.	11
herr Josefsson i Halmstad (s) ang. skattefrihet för vissa avgångser- sättningar.	11
fru Lindberg (s) ang. besittningsskydd för lägenhet hyrd i andra hand	11

Torsdagen den 23 oktober

Svar på frågor av:	
herr Carlshamre (m) ang. principerna för ansvarsfördelningen inom Sveriges Radio.	12
herr Sjöholm (fp) ang. konsekvenserna av automobils kattens upp- delning på terminer i vissa fall.	14

	Sid.
herr Jonasson (cp) ang. lättnad i beskattningen av vissa fastigheter	16
fru Ryding (vpk) ang. utredning om orsaken till att nyproducerade lägenheter står outhyrda	16
herr Enskog (fp) ang. ändring i bestämmelserna om den tidpunkt från vilken sjukpenning utgår	18
fru Ryding (vpk) ang. skärpning av skyddsbestämmelserna för koloxidfarliga arbetslokaler	20
herr Källstad (fp) ang. urvalsmetoden för tillträde till de spärrade linjerna vid fackhögskolor och universitet	22
Svar på interpellation av herr Persson i Heden (cp) ang. åtgärder med anledning av höstens stormskador på skog och på fråga av herr Magnusson i Borås (m) i samma ämne	23
Svar på interpellation av herr Jonasson (cp) ang. beskattningen av jordbrukstraktorer samt på frågor av herr Jonasson (cp) ang. tillämpningsföreskrifterna till traktorskatteförordningen och herr Magnusson i Nennesholm (cp) ang. omprövning av beskattningen av traktorer	24
Svar på frågor av:	
herr Gustafsson i Stenkyrka (cp) ang. förbättring av kommunikationerna mellan Gotland och fastlandet	27
herr Enskog (fp) ang. tidpunkten för framläggande av proposition om Mälarledens fördjupning	29
Interpellationer av:	
herr Börjesson i Falköping (cp) ang. åtgärder mot ocker	30
herr Nilsson i Östersund (s) ang. samhällsstyrning av privata investeringar till industrisvaga regioner, m. m.	31
herr Lundberg (s) ang. provning och upphandling av material inom bl. a. dentalbranschen, m. m.	33
fru Ryding (vpk) ang. åtgärder till skydd mot skadliga tillsatser och färgämnen i livsmedel	35
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Hugosson (s) ang. samhällsingripande mot den s. k. scientologin	36
herr Börjesson i Falköping (cp) ang. enhetlig teletaxa inom nya muner	36
herr Thylén (m) ang. beslag av fiskeredskap	36
fru Kristensson (m) ang. framläggande av proposition om rättegångshjälp	36
herr Mundebo (fp) ang. åtgärder för att förkorta väntetiden vid rättspsykiatrisk undersökning	36

Fredagen den 24 oktober

Svar på interpellation av herr Antonsson (cp) ang. ett effektivare försäkringskydd mot skador på växande skog	37
Svar på interpellation av herr Oskarson (m) ang. åtgärder med anledning av höstens stormskador på skog och på fråga av herr Anthy (fp) i samma ämne	38
Interpellation av fru Ryding (vpk) ang. åtgärder för att förhindra byggande av fönsterlösa verkstadslokaler	43
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Westberg i Ljusdal (fp) ang. åtgärder för att utjämna bensin- och oljekostnaderna för de inre och nordliga delarna av landet	44
herr Westberg i Ljusdal (fp) ang. åtgärder för att nedbringa skillnaderna i telefonkostnader mellan Norrland och övriga delar av landet	44

Samtliga avgjorda ärenden**Torsdagen den 23 oktober**

Val av valmän och suppleanter för utseende av en riksdagens ombudsman	12
---	----

Tisdagen den 21 oktober

Kl. 16.00

§ 1

Herr talmannen meddelade, att herr Dockered enligt till kammaren inkommet läkarintyg vore sjukskriven under tiden den 17—den 27 innevarande oktober.

Herr Dockered beviljades ledighet från riksdagsgöromålen under angivna tid.

§ 2

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 126, med förslag till lag om kommunalt partistöd.

§ 3

Föredrogs var för sig följande å bordet vilande motioner; och hänvisades därvid

till bevillningsutskottet motionen nr 1225; och

till lagutskott motionen nr 1226.

§ 4

Interpellation ang. kommunalt stöd åt enskilda näringsföretag

Ordet lämnades på begäran till

Herr TRANA (s), som yttrade:

Herr talman! Under de senaste veckorna har i tidningspress, radio och TV ett flertal gånger behandlats en uppseendeväckande överenskommelse mellan Hede kommun i Jämtlands län och ett tjänstemannakonsortium inom Öregrundsföretaget Svensk metallförädling i Östhammars stad.

Av tillgängliga pressreferat framgår

att överenskommelsen innebär att Hede kommun förbundet sig att för konsortiets räkning uppföra en fabrikslokal inrymmande 3 700 kvadratmeter golvyta för en kostnad av 1 800 000 kr. Därtill har Hede kommun förbundet sig att utbetala ett flyttningsbidrag till industriföretaget på 470 000 kr. samt att teckna kommunal borgen för företaget med 500 000 kr.

Svensk metallförädling, som har sitt administrationscentrum i Sundbyberg, är Östhammars största industriföretag med ett sextiotal anställda. Då Östhammars stad trots sitt läge i Stockholms län sedan årtionden haft en starkt negativ befolknings- och näringslivsutveckling kan det nu inträffade få mycket kännbara följder för stadsområdets fortsatta livsbetingelser. Befolkningstallet har från år 1940 till den 1 januari 1969 minskat från 11 534 till 8 687 = 2 847 personer. Den kommunala utdebiteringen uppgår innevarande år totalt till 22:36 kr. Skattekraften uppgår till 62,32 skattekronor per invånare, vilket utgör 69 procent av riksmedeltalet. Östhammar kämpar alltså med samma svårigheter som många Norrlandskommuner.

Förhandlingar har kontinuerligt förts mellan Svensk metallförädling och staden ända sedan år 1961. Dessa förhandlingar har i huvudsak gällt frågan om uppförandet av nya fabrikslokaler, i vilket avseende företaget har ställt krav på staden. Denna har emellertid med hänvisning till gällande rättstillämpning ansett denna väg vara oframkomlig. Staden har i stället i samarbete med företagareförening och länsarbetsnämnd erbjudit företaget allt stöd för

Interpellation ang. kommunalt stöd åt enskilda näringsföretag

att lösa deras problem genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder, om detta skulle vara möjligt. Sålunda ställdes i december 1964 av arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnden i utsikt att statligt lokaliseringstöd kunde tänkas utgå för uppförande av fabriksbyggnad som skulle ge plats för 150 anställda. Förutsättningen var att staden skulle vara byggherre. Den beräknade kostnaden var 1 800 000 kr., varav 600 000 kr. skulle täckas genom statsbidrag och resten upplånas. I april 1965 behandlades statsbidragsärendet av arbetsmarknadsstyrelsen, som uttalade att AMS efter prövning av ärendet icke ansett sig kunna bifalla detsamma.

Företagets administrativa del har varit förlagd till Sundbyberg, och önskemålet har varit att sammanföra hela företaget till en och samma plats. År 1968 annonserade företaget i dagspressen, varvid man från hugade kommuner infordrade anbud på förmånserbjudanden för att flytta företaget till annan ort. Ett fyrtiotal kommuner anmälde intresse. I ett den 15 april 1969 dagtecknat och av företagets verkställande direktör undertecknat brev till Östhammars drätselkammare sammanfattar denne på basis av de inkomna svaren företagets krav på Östhammars stad på följande sätt:

»1. Kommunen erbjuder sig att bygga en anläggning enligt vår layout, som bifogas detta brev.

2. Kommunen erbjuder företaget tre års hyresfrihet.

3. Kommunen erbjuder sig att bygga villor och uthyra dessa till nyckelpersoner inom vår industri till en fast hyreskostnad.

4. Kommunen erbjuder sig att betala flyttningskostnaden (150 000:—).

Vi skulle vara mycket intresserade av att Östhammars stad ville prova dessa villkor och se hur dessa skall kunna realiseras för att kunna behålla företaget inom kommunen.

Då vi är tvingade att på något sätt lämna besked till de som har engagerat sig i vår sak, vore vi tacksamma om Ni kunde taga ställning till detta inom cirka 14 dagar.»

Med anledning av detta brev hölls den 19 maj ett sammanträde i Öregrund i vilket deltog — förutom drätselkammarens arbetsutskott och stadens högre tjänstemän — ledande tjänstemän från länsarbetsnämnden, länsstyrelsen och företagareföreningen samt Svensk metallförädling. Vid detta sammanträde klargjordes ånyo med skärpa, att uppförandet av en fabriksbyggnad icke inrymdes inom kommunens kompetensområde. Detta stöddes genom hänvisning till ett flertal prejudikat. (Bl. a. regeringsrättens utslag den 19 oktober 1967, Örebro). I stället förordades ånyo att de lokaliserings- och arbetsmarknadspolitiska kapitalanskaffningsmöjligheterna skulle undersökas. För detta ändamål tillsattes en arbetsgrupp med representanter för de deltagande myndigheterna, staden och företaget. Från det senare ingick dess verkställande direktör. Denna arbetsgrupp har därefter icke kunnat sammanträda, därför att företagsdirektören vid varje tillfälle som frågan aktualiserats föreburit avböjande skäl.

Måndagen den 15 september kom så meddelandet i radio och tidningspress om företagets uppgörelse med Hede kommun.

I den pressdebatt som därefter uppstått har företagets verkställande direktör intervjuats i Upsala Nya Tidning den 8 oktober. Av intervjun framgår bl. a. följande:

»Övertar konsortiet företaget och lokaliseras delta till Hede, är de anställda i Öregrund välkomna att följa med. Om inte så blir fallet är direktör Östergren synnerligen glad över att de anställda tydligen kan skaffa andra arbeten. Avslutningsvis menar direktör Östergren att hela skulden i den här historien inte skall lastas på Svensk metall-

Interpellation ang. kommunalt stöd åt enskilda näringsföretag

förädling. Östhammar har haft lika stora möjligheter som andra kommuner att hjälpa. Skulle det ha varit fråga om kryphål i lagen har Östhammar haft samma möjligheter att finna kryphål. Läget i dag skulle därmed varit helt annat.»

Den obefintliga ansvarskänsla gentemot de anställda samt mot samhället och dess lagar, som framgår av detta uttalande, är skrämmande.

Det faktum att förhållanden sådana som de nu redovisade fortfarande förekommer och även vinner laga kraft, såvida besvär icke anföres, måste anses såsom synnerligen anmärkningsvärda. Beslut som vid besvär upphäves i den ena kommunen kan vinna laga kraft i grannkommunen om ingen klagar, trots att hittillsvarande rättstillämpning otvetydigt utvisar att satsning av kommunala medel på objekt som det ovan redovisade ligger utanför kommunalrättens område. Därför bör klarare bestämmelser åstadkommas, bestämmelser som förhindrar att olaga beslut kan vinna laga kraft eller som kan tvinga till återgång av sådant beslut.

Kungl. Maj:t har också uppmärksammat de nuvarande bristerna på detta område och i mars 1965 i särskilda tilläggsdirektiv uppdragit åt den arbetande kommunalrättskommittén att verkställa en översyn av den kommunala och landstingskommunala kompetensen.

Departementschefen uttalade i statsrådsprotokollet för den 5 mars 1965 som grund för tilläggsdirektiven bl. a. följande:

»Precisering av den kommunala kompetensen är särskilt angelägen när det gäller kommunal drift av rörelse och kommunalt stöd åt enskilda näringsföretag. — — —

Vad härefter angår förhållandet till det enskilda näringslivet bör något kommunalt stöd åt enskilda företag i princip inte vidare komma in fråga. Som framgår av statsmakternas beslut med

anledning av prop. 1964:185 angående riktlinjer för en aktiv lokaliseringspolitik m. m. har det ansetts vara ett riksintrasse och därför väsentligen en statlig uppgift att verka för den från samhällsynpunkt lämpligaste lokaliseringen av näringslivet. Utredningen bör med hänsyn härtill söka skapa ett regelsystem, som hindrar att kommunala subventioner lämnas in syfte att påverka enskilda företags lokalisering och utvidgning. Däremot bör det liksom hittills vara en kommunal angelägenhet att allmänt främja näringslivets utveckling inom kommunen. Utredningen bör i detta sammanhang överväga hur kommuns nuvarande befogenhet att inrätta småindustri- och hantverkshus lämpligen bör avgränsas gentemot den verksamhet i lokaliseringpolitiskt syfte som ligger utanför den kommunala kompetensen.

Riksdagens justitieombudsman har i skrivelse den 3 februari 1965 samtidigt med att han förordat en översyn av de kommunala kompetensreglerna framhållit önskvärdheten av att legala möjligheter skapas att tvinga fram återgång av olaga kommunala beslut. Lagreglerna bör enligt justitieombudsmannen ge befogenhet för länsstyrelsen att förelägga kommun vid vite att utreda om och hur återgång bör ske samt för Kungl. Maj:t att förelägga kommunen att genomföra återgången i de fall utredningen ger anledning därtill. Justitieombudsmannen anser att frågan om sådana regler bör upptas i kommunalagsstiftningen bör utredas närmare. Jag ansluter mig till denna uppfattning.»

Sedan dessa tilläggsdirektiv om översyn av den kommunala kompetensen utfärdades har det nu gått över fyra och ett halvt år utan att utredningsuppdraget i denna del avsatt några resultat. Tiden bara går och de flagranta kommunala kompetensövertrampen fortsätter att vinna laga kraft då besvär icke anföres.

Med hänvisning till det anförda an-

Interpellation ang. persontrafiken på järnvägslinjen Hudiksvall—Ljusdal, m. m.

hålles om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för civildepartementet få ställa följande frågor:

1. Anser statsrådet att de den 5 mars 1965 utfärdade tilläggsdirektiven till kommunalrättskommittén rörande precisering av den kommunala kompetensen beträffande kommunalt stöd åt enskilt näringsliv fortfarande har oförändrad giltighet?

2. Om så är fallet, delar statsrådet de av riksdagens justitieombudsman i skrivelse den 3 februari 1965 framförda synpunkterna om de åtgärder som bör vidtagas för att tvinga fram en återgång av olaga kommunala beslut?

3. Om så är fallet, är då statsrådet beredd uttala att kommunalrättskommitténs uppdrag i berörda avseende bör påskyndas?

Denna anhållan bordlades.

§ 5**Interpellation ang. persontrafiken på järnvägslinjen Hudiksvall—Ljusdal, m. m.**

Ordet lämnades på begäran till

Herr ERIKSSON i Bäckmora (cp), som yttrade:

Herr talman! Enligt meddelande som utgått till berörda kommuner avser SJ att dra in persontrafiken på järnvägslinjen Hudiksvall—Ljusdal. Som skäl för denna åtgärd anför SJ det minskade trafikunderlaget som gjort handelen olönsam. Det torde inte kunna bestridas att detta konstaterande äger sin riktighet, men likväl är det en allvarlig åtgärd att beröva allmänheten ett kommunikationsmedel som utgör en fast förbindelse med två centralorter som Hudiksvall och Ljusdal utgör. För ortsbefolkningen, som bl. a. är beroende av förbindelsen för att få anslutning till tågtrafiken på ostkustbanan och inlandsbanan, kan en indragning leda till betydande svårigheter om inte fasta ga-

rantier ges för att landsvägsbussar kommer att upprätthålla trafiken i en omfattning som motsvarar nuvarande tåg-tidtabell, liksom en anpassning till de förändringar som i framtiden kan bli aktuella.

Såvitt nu är känt avser SJ att upprätthålla godstrafiken på sträckan, vilket ur näringslivets synpunkt är av största betydelse. Betydande industrilokalisering har skett inom området, bl. a. i Delsbo och Näsvisen, som skulle drabbas oförmånligt vid en eventuell indragning. Det synes i stället finnas anledning för SJ att undersöka förutsättningarna för att utöka godsunderlaget på banan. Ljusdalsregionen med västra Hälsingland och Härjedalen utgör ett stort basområde för den skogliga råvaran, som för sin avsättning måste transporteras ner till kusten för vidareförädling eller utskeppning via Hudiksvalls hamn. Sedan flottningen i Ljusnan upphört är det årligen stora virkesmängder som via landvägstransporter skall fraktas till förädlingsindustrierna i länet. Vagnätet blir därmed hårt belastat och kräver stora investeringar, som också är en statlig utgift. Lastbilstrafik med långa släpfordon utgör ett hinder i trafiken och ökar trafikriskerna. Mot denna bakgrund borde det undersökas huruvida det inte finns ett ekonomiskt intresse för SJ och exempelvis skogsindustrin i länet att ingå avtal om virkestransporter, som då lämpligen borde ske genom anläggande av en terminal i Ljusdal. Systemet är ju redan prövat i Sundsvallsområdet med goda ekonomiska resultat, och något liknande borde också vara möjligt i Ljusdal. Ett sådant arrangemang skulle ge ökad lönsamhet åt Ljusdalsbanan, och i avvaktan på en sådan utredning borde därför inga inskränkningar i persontrafiken ske.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande frågor:

Interpellation ang. mellanölskonsumtionens inverkan på antalet våldsbrott — Interpellation ang. förbättring av inlandsbanan och ändring av statens järnvägars taxepolitik

1. Är statsrådet villig medverka till att en utredning snarast kommer till stånd beträffande förutsättningarna att ordna med virkestransporter på järnväg från en terminal i Ljusdal till därav berörda företag och industrier?

2. Vill statsrådet medverka till att, i avvaktan på en sådan utredning, någon förändring beträffande persontrafiken på järnvägslinjen Hudiksvall—Ljusdal icke vidtages?

Denna anhållan bordlades.

§ 6

Interpellation ang. mellanölskonsumtionens inverkan på antalet våldsbrott

Ordet lämnades på begäran till

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp), som yttrade:

Herr talman! Under den senaste tiden har flera fall av upprörande våldsdåd mot särskilt äldre personer ägt rum. I några fall har våldsdåden haft dödlig utgång. En särskilt oroande faktor i samband med dessa övergrepp är att de i regel drabbat personer, som på intet sätt själva varit provocerande eller på annat sätt genom eget handlande utsatt sig för fara. Dåden har utan anledning eller förvarning drabbat personer som t. ex. varit på väg till sin bostad. De drabbade har varit slumpvis utvalda offer för en skrämmande och meningslös våldsmoralitet. En utökad polisbevakning är självfallet en viktig faktor för att skapa ökad trygghet på allmän plats men man kan aldrig räkna med att polisen ska kunna ständigt övervaka varje plats. Detta gör det så mycket angelägnare att söka finna vägar som minskar riskerna för att personer skall göra sig skyldiga till besinningslösa dåd av den art som inträffat.

Alkohol har i samband med dessa dåd spelat en stor roll. Samtliga eller

nästan samtliga dåd har förövats under påverkan av alkohol. Särskilt när det gäller yngre förövare har öl varit ett vanligt berusningsmedel. Det faller sig då naturligt att fråga om ökningen när det gäller övergrepp av ifrågavarande art har något samband med att alkoholstarkare öl numera är lätt tillgängligt i alla livsmedelsbutiker. Detta måste vara av särskilt stor betydelse när det gäller yngre personer som inte har rätt att inhandla alkohol i systembutikerna.

Med hänvisning till det anförda hemställes om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få ställa följande fråga:

Anser statsrådet att det ökade antalet våldsdåd mot särskilt äldre personer kan ha något samband med att mellanölet är så lättillgängligt och avser statsrådet i så fall att vidtaga några åtgärder?

Denna anhållan bordlades.

§ 7

Interpellation ang. förbättring av inlandsbanan och ändring av statens järnvägars taxepolitik

Ordet lämnades på begäran till

Herr NILSSON i Tvärålund (cp), som yttrade:

Herr talman! Kommunikationerna får allt större betydelse för produktion och sysselsättning. Ett effektivt transportväsende är sålunda en nödvändig förutsättning för ett differentierat näringsliv och bör vara en integrerad del i en aktiv lokaliseringspolitik. I områden med långa avstånd är ett väl utbyggt och bärkraftigt vägnät liksom fungerande järnvägsförbindelser särskilt viktigt. I vissa delar av vårt land, t. ex. i stora delar av Norrland, överflyttas skogstransporterna alltmör från älvar-

Interpellation ang. förbättring av inlandsbanan och ändring av statens järnvägars taxepolitik

na till landsvägar och järnvägar. En upprustning och förstärkning av dessa båda transportmedel är därför nödvändig.

För Norrlands inland kan järnvägs-transport av skogsprodukter alltmer behöva övervägas, bl. a. på grund av de långa transportavstånden. Järnvägsnätet inom vissa delar av detta område synes inte nu vara i ett sådant skick att järnvägstransport av virke är möjlig. Det kan också ifrågasättas om inlandsbanan med hänsyn till sin kvalitet kan fylla sin beredskapsmässiga uppgift från försvarssynpunkt. Om denna järnväg skall kunna utgöra en tillgång för näringslivet och vara ett realistiskt transportalternativ måste enligt min mening förstärkningar och förbättringar göras. På vissa sträckor bär den nu inte ens lätta persontransporter med järnvägsvagnar. En så svag järnväg är, anser jag, ingen positiv lokaliseringfaktor. De krav som näringslivet kan ställa i fråga om trafikkapacitet är inte tillnärmelsevis tillgodosedda med den standard som inlandsbanan utefter vissa delar i dag har.

Frågan om statens järnvägars taxepolitik är också central i detta sammanhang. Den 1 juni innevarande år företogs en höjning av biljettpriserna med 7 procent. Till nästa årsskifte har ytterligare en höjning om 8 procent aviserats. Samtidigt stiger fraktavgifterna med 5—8 procent. Dessa höjningar påverkar givetvis i hög grad näringslivet. Särskilt hårt drabbas företag med långa avstånd till avsättningsorten. Norrland med sina stora geografiska avstånd kommer att få särskild kännning av prishöjningarna. Det finns många exempel på att företag i Norrland tvingats avstå leveranser på grund av alltför betungande transportkostnader. Denna svårighet kan nu väntas öka avsevärt. Samtidigt blir möjligheterna att igångsätta nya företag allt mindre. Enligt min mening är det angeläget att samhället

inordnar sin trafikpolitik i de lokaliseringpolitiska målsättningarna.

Med stöd av det anförda hemställer jag om kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande frågor:

1. Är statsrådet medveten om inlandsbanans dåliga bärighet i vissa delar? Om så skulle vara fallet, vilka åtgärder avser statsrådet att vidtaga i anledning härav?

2. Är statsrådet beredd att medverka till sådana åtgärder med avseende på statens järnvägars taxepolitik att den sammanfaller med de lokaliseringpolitiska målen?

Denna anhållan bordlades.

§ 8

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner och skrivelse överlämnats till kammaren:

nr 127, angående riktlinjer för omorganisation av den centrala skatteförvaltningen,

nr 130, med förslag till lag om viss skattefrihet för utdelning på aktie i Svensk interkontinental lufttrafik aktieföretag (SILA), m. m., och

nr 131, om förordnande av en statsrådsledamot att utöva den befattning med riksdagsärenden som enligt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet.

Nämnda propositioner och skrivelse bordlades.

§ 9

Anmälde motionen nr 1227, av herrar *Johansson* i Skärstad och *Persson* i Heden, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 126, med förslag till lag om kommunalt partistöd.

Denna motion bordlades.

§ 10

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar:

Till Riksdagens andra kammare

Härmed får jag anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under tiden den 22—25 oktober 1969 för deltagande i sammanträde med OECD:s parlamentariker och Europarådets ekonomiska kommitté i Paris.

Stockholm den 21 oktober 1969

Gösta Bohman

Till Riksdagens andra kammare

Undertecknad anhåller härmed om tjänstledighet från riksdagens arbete under tiden 24 oktober—5 december 1969 på grund av fullgörandet av författningen militärtjänstgöring.

Sollentuna den 19 oktober 1969

Alf Wennerfors

Kammaren biföll dessa ansökningar.
ningar.

taxehöjningarnas inverkan på sysselsättningsläget i Norrland,

fru *Ryding* (vpk), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående verkningarna av föreslagna taxehöjningar vid statens järnvägar, m. m.,

herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående förbättrad sjukpenning för hemarbetande kvinnor,

herr *Andersson* i Örebro (fp), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående motiven för föreslagna taxehöjningar vid statens järnvägar,

herr *Josefsson* i Halmstad (s), till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående skattefrihet för vissa avgångsersättningar, och

fru *Lindberg* (s), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående besittningsskydd för lägenhet hyrd i andra hand.

§ 11

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts sex enkla frågor, nämligen av:

herr *Larsson* i Umeå (fp), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående järnvägs-

§ 12

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 16.06.

In fidem
Sune K. Johansson

Torsdagen den 23 oktober

Kl. 15.30

§ 1

I enlighet med kammarens därom den 16 innevarande oktober fattade beslut skulle nu anställas val av dels tjugufyra valmän för utseende av en riksdagens ombudsman, dels ock sex suppleanter för dessa valmän; och företogs först valet av valmännen.

Ordet lämnades på begäran till

Herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN**, som anförde:

Herr talman! För vart och ett av de val som skall företagas vid detta plenum ber jag att få avlämna en gemensam lista, vilken godkänts av de av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen. Listan upptar namn å så många personer, som det ifrågavarande valet avser.

Den av herr förste vice talmannen för valet av valmän avlämnade listan upptog under partibeteckningen »Gemensam lista» följande namn:

Eriksson i Stockholm, fru (s)
Löfqvist, fru (s)
Alemyr (s)
Dockered (cp)
von Friesen (fp)
Magnusson i Borås (m)
Bergegren, fröken (s)
Lundberg (s)
Andersson i Storfors (s)
Johansson i Växjö (cp)
Haglund (s)
Antby (fp)
Kristensson, fru (m)
Bengtsson i Landskrona (s)
Martinsson (s)
Jonasson (cp)
Hammarberg (s)

Jönsson i Malmö (s)
Wiklund i Stockholm (fp)
Wetterström, fröken (m)
Hansson i Piteå (s)
Sundkvist (cp)
Åsbrink, fröken (s)
Nelander (fp).

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev den av kammaren godkänd; och förklarades de personer, vilkas namn upptagits å listan, utsedda till valmän.

§ 2

Anställdes val av suppleanter för de under nästföregående paragraf omförmälda valmännen. Herr förste vice talmannen avlämnade en lista, som under partibeteckningen »Gemensam lista» upptog följande namn:

Adamsson (s)
Henrikson (s)
Jadestig (s)
Jonäng, fru (cp)
Rimås (fp)
Hedin (m).

Herr talmannen uppläste nu denna lista för kammaren, som godkände densamma; och förklarades de å listan upptagna personerna utsedda till valmanssuppleanter.

§ 3

Svar på fråga ang. principerna för ansvarsfördelningen inom Sveriges Radio

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för utbildningsdepartementet, herr statsrådet **CARLSSON**, som yttrade:
Herr talman! Herr Carlshamre har

Svar på fråga ang. principerna för ansvarsfördelningen inom Sveriges Radio

frågat statsministern om han anser att Sveriges Radios styrelses övertagande av beslutsansvaret i fråga om utformningen av Sveriges Radios program om Europamästerskapen i fri idrott överensstämmer med de principer för ansvarsfördelningen inom Sveriges Radio som kommit till uttryck i radioansvarighetslagen. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Radioansvarighetslagen ger inte några principer för vilket organ eller vilken person inom Sveriges Radio som har att bestämma formerna för bevakningen av nuets händelser.

Vidare anförde:

Herr CARLSHAMRE (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret. Det har i varje fall skapat klarhet på en punkt. I väntan på besked om den nya ärendefördelning som skall göras i statsdepartementen har vi genom att frågan övertagits av utbildningsministern från statsminister Palme, till vilken den var ställd, fått veta att radio- och TV-frågorna nu inte har följt med till statsrådsberedningen, så som de en gång följde med från kommunikationstill utbildningsdepartementet.

I övrigt är emellertid svaret inte särskilt klarläggande. Jag tror det är alldeles korrekt — jag bestrider ingenting därvidlag — att det inte finns några klara regler i radioansvarighetslagen när det gäller ansvarsfördelningen inom Sveriges Radio. Men det är ändå två förhållanden som har gjort att jag framställt min fråga. Det ena är att när rikslagen för inte så många år sedan behandlade och antog radioansvarighetslagen tror jag det stod rätt klart för de flesta att ett av syftena med lagen var att skapa en ansvarsfördelning som så nära som möjligt liknar den som gäller för pressen. Och inom pressen skulle ett sådant beslutsövertagande som nu

har skett i Sveriges Radio icke ha varit möjligt. En tidningsstyrelse skulle inte på det sättet kunna gå in i de befogenheter, som enligt grundlagen, alltså tryckfrihetsförordningen, tillkommer ansvarige utgivaren. Det är min uppfattning att avsikten var att vi skulle få till stånd något liknande inom Sveriges Radio.

Härtill kommer emellertid det förhållandet att det juridiska ansvaret för programmen åvilar programledningen, närmare bestämt vissa utpekade befattningshavare inom programledningen. Det är fullt tänkbart att ett program som har tillkommit eller fått sin form till en del bestämd genom beslut av radiostyrelsen senare skulle kunna bli föremål för behandling enligt radioansvarighetslagen. En programtjänsteman skulle alltså kunna ställas till juridiskt ansvar för ett program över vilket programledningen inte har haft något inflytande vid dess tillkomst.

Jag kan inte se annat än att detta är ett otillfredsställande förhållande. Det är möjligt att vi redan efter dessa få år som har gått sedan radioansvarighetslagen antogs får börja fundera över att ta upp den till ny prövning och eventuell precisering.

Chefen för utbildningsdepartementet, herr statsrådet CARLSSON:

Herr talman! Jag är ledsen om jag gör herr Carlshamre besviken över att han inte fick diskutera denna fråga med en representant för statsrådsberedningen. Men vi har ansett att frågan bör ligga i kulturdepartementet, och jag hoppas att herr Carlshamre, med de kulturella intressen han har, är helt tillfredsställd med den ordningen.

Låt mig i sak endast svara att herr Carlshamre kanske blandar ihop två saker. För det första har vi radioansvarighetslagen, som ger regler om det straffrättsliga och skadeståndsrättsliga ansvaret för missbruk av yttrandefrihe-

ten i radio- eller televisionsprogram. Enligt dessa regler skall det finnas en särskild programutgivare för varje program, och hans uppgift är att förebygga missbruk av yttrandefriheten i programmet. För det andra har vi reglerna i radiolagen. Där fastslås — och det vill jag understryka — betydelsen av att Sveriges Radio självständigt handhar programarbetet inom ramen för radiolagens krav på opartiskhet och saklighet enligt de riktlinjer som dragits upp i överenskommelsen med staten.

Vidare vill jag erinra om att styrelsen för Sveriges Radio enligt statsmakternas uttalande år 1966 skall ha ett odelat ansvar för företagets verksamhet. Det är självfallet dessa regler och inte eventuella bestämmelser inom olika tidningar som skall vara gällande för Sveriges Radios verksamhet.

Herr CARLSHAMRE (m):

Herr talman! Jag är medveten om att jag blandar samman dessa två frågor, men jag gör det därför att de har blivit sammanblandade i verkligheten.

Det är alltså bara på det sättet, att nu har vi fått ett exempel på att Sveriges Radios styrelse går in och bestämmer omfattningen och till viss del utformningen av ett visst program. Sedan är det en ansvarig programutgivare — alltså en befattningshavare inom programledningen — som har att bära det formella juridiska ansvaret för programmet.

Att konstruera ett fall, där dessa två ansvar kunde komma i konflikt med varandra, är kanske inte särskilt lätt. Men det är definitivt icke omöjligt att göra det. Man kan väl tänka sig en situation där en programutgivare blir juridiskt ansvarig för ett program som varken han eller någon annan i programledningen helt haft möjlighet att bestämma utformningen av.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4

Svar på fråga ang. konsekvenserna av automobilskattens uppdelning på terminer i vissa fall

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÄNG, som yttrade:

Herr talman! Herr Sjöholm har frågat mig om jag observerat de mindre tillfredsställande konsekvenserna av systemet med automobilskattens uppdelning i vissa fall på ett flertal terminer och vilka åtgärder jag i så fall ämnar vidta.

På denna allmänt hållna fråga kan jag endast svara att det inte övervägs några åtgärder i syfte att begränsa nuvarande möjligheter att erlagga automobilskatten i delposter, när skatten uppgår till mera väsentliga belopp. Bestämmelserna härom har tillkommit för att underlätta för de skattskyldiga att fullgöra sin betalningsskyldighet.

Vidare anförde:

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret, som dock inte var mycket av ett svar.

Finansministern har uppenbarligen inte observerat de olägenheter som uppkommit. Olägenheterna består i att många fordonsägare genom att automobilskatten för tyngre fordon delats upp på olika terminer glömt att betala skatten för andra terminen. Bland dessa fordonsägare befinner sig penibelt nog många städer. I en stad är skatten på bussarna obetald, och i en annan stad har skatten för sopbilarna inte erlagts — fordonen skulle alltså egentligen beläggas med körförbud.

Det är mänskligt att fela; och det får ju gälla även för kommunala funktionärer. Men den aspekt jag främst är intresserad av är den restavgift som nu påföres dessa fordonsägare. Det rör sig om ganska betydande belopp. I någon stad är det restförda beloppet 150 000 kr., och det blir en restavgift på 6 000

Svar på fråga ang. konsekvenserna av automobilskattens uppdelning på terminer i vissa fall

kr. Nu talas det om att länsstyrelsen, som har rätt att befria från restavgift, skulle medge sådan befrielse för de kommunala myndigheterna. Vad jag önskar är att det skall bli jämlikhet på detta område — jämlikhet är ju ordet för dagen. Finansministern har naturligtvis möjlighet att lägga sin samordnande hand över detta, så att en eventuell befrielse blir generell och alltså kommer att gälla även enskilda. Man får ju säga att om inte myndigheterna klarar av denna terminsbetalning, så är det mera ursäktligt om inte de enskilda gör det.

Jag begär inte att finansministern skall kunna ta ställning till detta, eftersom han inte har fattat frågan på det sättet, och jag erkänner villigt att den är allmänt formulerad. Å andra sidan ingår det i statuterna att enkla frågor skall vara allmänt formulerade; blir de alltför specificerade får man dem inte igenom.

Jag vill som sagt gärna be finansministern att se till denna angelägenhet, som alltså inte är oviktig. Antingen får man befria alla eller också får man låta även städer och andra kommuner betala restavgiften.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Jag tycker att det är ett framsteg när herr Sjöholm erkänner att han ställer allmänna frågor. Det är egentligen ett problem för mig; jag brukar få ägna mig åt något slags gissningssport varje gång jag skall besvara herr Sjöholms frågor. Ibland kan det hända att jag träffar rätt, och ibland träffar jag mindre rätt.

Detta system med att få dela upp skatten i flera betalningar när den överstiger 1 500 per vagn innebär ett tillmötesgående mot vederbörande. De får en avi från länsstyrelsen för första kvartalet, i vilken det lämnas besked om att de skall betala denna avgift,

som räcker ett kvartal. Samtidigt får de uppgift om på vilket sätt de skall betala för efterföljande kvartal, om skatten nu är uppdelad på fyra perioder under året.

Jag är emellertid litet överraskad över att människor kan vara så till den grad glömska att de tror att de har fullgjort sin skyldighet för en längre tid än vad de verkligen har. De skall ju åka omkring med skattekvittot i bilen, och någon gång under kvartalet kunde väl exempelvis lastbilsägarna kasta ett öga på kvittot och konstatera att efter det och det datum kör de olagligt, om de inte förnyar sin betalning.

En del bilägare har förts upp på restlängd och får betala en restavgift. Om jag inte är felunderrättad lär den vara 4 öre på kronan — 4 procent. Det är inte någon hög avgift när samma krona placerad på bank ger 6 eller 7 procent. Därför har jag litet svårt att tro att en sådan restans egentligen skulle drabba vederbörande ekonomiskt hårt. Har herr Sjöholm den uppfattningen att man i likställighetens intresse bör befria dem från restanserna, har jag nog en annan mening. Jag tror att likställigheten kräver att man tar ut restavgifterna över hela linjen och kanske t. o. m. höjer dem.

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Finansministern brukar gissa bättre än han gjort denna gång, trots att tidningarna har hjälpt till ganska mycket för att han skulle kunna komma på rätt spår.

Nu börjar vi ändå tala om vad frågan gäller. Jag har inte alls utbett mig några favörer för dem som har missat betalningen; jag tycker också att särskilt myndigheter skulle kunna klara detta med uppdelning på terminer, som inte är så besvärligt. Jag vill bara att man skall behandla alla lika. Det sägs nämligen att vissa länsstyrelser är inställda på att befria från restavgiften, medan

Svar på fråga ang. lättnad i beskattningen av vissa fastigheter — Svar på fråga ang. utredning om orsaken till att nyproducerade lägenheter står outhyrda

andra — precis som finansministern — menar att vederbörande har tjänat ränta på pengarna under tiden.

Mitt enda syfte har således varit att man skall ha likställighet för alla på detta område. Jag tror att finansministern och jag kan vara ense om att det är något att sträva efter.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5

Svar på fråga ang. lättnad i beskattningen av vissa fastigheter

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÄNG, som yttrade:

Herr talman! Herr Jonasson har frågat mig om jag avser att lägga fram något förslag, som lindrar verkningarna av den väntade höjningen av taxeringsvärdena vid den pågående allmänna fastighetstaxeringen vid beskattningen av fastigheter, vilka inte ger ägarna någon inkomst eller obetydlig sådan, t. ex. egna hem och jordbruk.

Resultatet av den pågående fastighetstaxeringen kan överblickas först under andra kvartalet 1970. Sådana åtgärder som herr Jonasson åsyftar kommer att övervägas i positiv anda när underlag finns för frågans bedömning.

Vidare anförde

Herr JONASSON (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min enkla fråga; jag finner det mycket positivt.

Vi vet att den allmänna fastighets-taxering som pågår i många fall kommer att innebära att fastighetsvärdena höjs, med kanske mindre angenäma konsekvenser för en del egna-hemsägare, jordbrukare och andra fastighetsägare. Fastighetsskatten kan hårt drabba dem som har relativt små in-

komster i förhållande till fastighetsvärdena.

När finansministern nu säger att dessa frågor skall bedömas i positiv anda är jag fullt nöjd, och jag tackar än en gång för svaret.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 6

Svar på fråga ang. utredning om orsaken till att nyproducerade lägenheter står outhyrda

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet HOLMQVIST, som yttrade:

Herr talman! Fru Ryding har frågat mig om det har förekommit någon undersökning om orsaken till det på många platser i landet anmärkningsvärt stora antalet nyproducerade lägenheter som tre månader efter färdigställandet står outhyrda, och vilka slutsatser jag för min del är beredd att dra av detta förhållande.

Bostadsstyrelsen har nyligen redovisat en undersökning av bostadshyror och outhyrda lägenheter i statsbelånade flerfamiljshus som färdigställdes under andra halvåret 1968.

Enligt denna undersökning var 4,9 procent av lägenheterna outhyrda tre månader efter tidpunkten för färdigställandet. Andelen outhyrda lägenheter har minskat i jämförelse med de lägenheter som blev färdiga ett halvår tidigare, där motsvarande andel var 5,4 procent.

I Storstockholm och Malmö-Lundområdet förelåg det, enligt bostadsstyrelsens uppgifter, inga större svårigheter att hyra ut de nya lägenheterna, under det att i Storgöteborg 10 procent stod outhyrda efter tre månader. För vissa andra orter redovisas betydligt högre andelar. Problemet är emell-

Svar på fråga ang. utredning om orsaken till att nyproducerade lägenheter står outhyrda

Iertid klart lokalt begränsat. Endast 19 kommuner hade mer än 20 outhyrda lägenheter inom den undersökta halvårsproduktionen. En jämförelse med tidigare gjorda undersökningar visar att det för flertalet orter synes röra sig om ganska snabbt övergående svårigheter. Bostadsstyrelsen har vid kontakter nyligen med länsbostadsnämnderna i de län, där svårigheter förekommit, fått beskedet att förekomsten av outhyrda lägenheter i hög grad hängde samman med lokala konjunkturförhållanden och att situationen nu är ljusare.

Jag anser inte att avsättningssvårigheterna just nu ger anledning till oro. Men utvecklingen måste givetvis följas med uppmärksamhet. Fortsatta undersökningar av detta slag planeras. Det är också av vikt att den fortsatta bostadsproduktionen anpassas till lokalt betingade förändringar i efterfrågan.

Vidare anförde:

Fru RYDING (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min enkla fråga.

Situationen med de många outhyrda lägenheterna avspeglar enligt min mening ett stort socialt problem. Det måste vara fel någonstans då det å ena sidan finns långa bostadsköer, i vilka även befinner sig familjer som helt saknar lägenheter, och å andra sidan moderna bostäder står tomma. Det räcker inte att bara konstatera detta, utan det krävs handling om man skall kunna komma till rätta med missförhållandena. Åtgärder måste vidtas på flera olika avsnitt. Man måste t. ex. försöka nedbringa byggnadskostnaderna. Vad som emellertid enligt vår uppfattning står i förgrunden känner ni alla till. Det är sådant såsom kapitalkostnadernas nedbringande, en stabilare och rationellare ordning i fråga om bostadsbyggandets kreditförsörjning — vilket förutsätter

en samhällsbyggnadsbank — billigare byggnadsmaterialproduktion o. s. v.

Ett annat spörsmål som bör tas upp i detta sammanhang är huruvida inte en utvidgning av bostadsstödet borde prövas. Såsom det nu är finns det uppenbar risk för en längre gående segregation än den nuvarande inom befolkningen när det gäller boendet, eftersom de nyproducerade lägenheterna inte kan hyras av andra än bättre ekonomiskt situerade personer. En sådan ordning kan absolut inte vara ett steg mot den ökade jämlikhet som det talas så mycket om.

Det är riktigt, såsom herr statsrådet säger, att problemet inte är likartat i hela landet. I min hemstad Göteborg är läget emellertid mycket graverande. Storgöteborg leder nämligen en föga lustig riksstatistik, som presenterats av bostadsstyrelsen. Även hyrorerna ligger i Göteborg väl framme, endast överträffade av hyrorerna i Storstockholm.

Av statsbelånade färdigställda lägenheter i hela riket 1967 och 1968 stod 1 700 tomma i april i år. Detta motsvarar 1,3 procent av tillskottet. Av antalet färdigställda lägenheter andra halvåret 1968 stod emellertid i Göteborg 14,6 procent tomma efter en månad och efter tre månader 9,8 procent, alltså nära 10 procent. Detta problem är inte särskilt nytt för Göteborg, och jag tycker inte att man skall säga det inte ger anledning till oro. Jag är inte överens med statsrådet i detta fall.

Man måste också förstå förbittringen bland de bostadssökande när sådana siffror presenteras. De kan då med egna ögon se hur läget är samtidigt som de inte har någon egen bostad.

Jag noterar dock till sist att statsrådet säger att han skall följa utvecklingen med uppmärksamhet och att fortsatta undersökningar skall genomföras. Vi kommer emellertid inte till rätta med problemen förrän dessa undersökningar följs av handling. Det är

Svar på fråga ang. ändring i bestämmelserna om den tidpunkt från vilken sjukpenning utgår

bara att beklaga att statsrådet Holmqvist inte i dag kan ge anvisning på vilka åtgärder han i så fall är villig att vidta.

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet **HOLMQVIST**:

Herr talman! Jag fruktar att de åtgärder som fru Ryding ifrågasatte — en speciell bostadsbank o. s. v. — inte kan lösa de problem som är aktuella i detta sammanhang. Jag tror betydligt mer på värdet av att kommunerna är observanta och i den mån de nu byggt för stora och för dyra lägenheter verkligen försöker se till att i fortsättningen uppföra lägenheter som de kan få avsättning för.

Vad Göteborg beträffar föreligger tyvärr en del speciella omständigheter kring en del av de aktuella fastigheterna. Kostnaderna har blivit osedvanligt höga, eftersom det rört sig om sanneringsobjekt, varvid man fått lov att betala tomterna mycket dyrt. Man har i dessa fall gjort en felaktig bedömning av förutsättningarna.

Förhållandena är emellertid mycket skiftande, och såsom jag nämnde har de trots allt endast på ett tiotal orter vid undersökningstillfället varit av sådan art att de krävt uppmärksamhet.

Vi är överens med fru Ryding om att utvecklingen skall följas, och vi är självfallet beredda att, om det finns anledning att vidtaga åtgärder utöver dem jag antytt, också genomföra sådana.

Fru RYDING (vpk):

Herr talman! När det gäller att förbilliga bostadsproduktionen måste även det som jag sade om angelägenheten av en bostadsbank o. s. v. tas med i bilden. Det hör alltså till denna fråga, fastän givetvis på längre sikt.

Statsrådet framhåller att förhållandena är otillfredsställande på endast ett tiotal orter. Men tyvärr finns det bland dessa även orter med en stor och svår

bostadsbrist, och man måste förstå den förbittring befolkningen där känner. I Göteborg föreligger en sådan stor och svår bostadsbrist.

Jag inser att statsrådet i dag inte kan utlova något, eftersom han inte gjort tillräckliga undersökningar, men jag måste till slut uttala den förhoppningen att, om missförhållandena fortsätter — vilket jag för min del tror — man omedelbart skall skrida till handling. Annars blir detta, såsom jag framhållit, ett ännu svårare socialt problem i fortsättningen.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 7

Svar på fråga ang. ändring i bestämmelserna om den tidpunkt från vilken sjukpenning utgår

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **ASPLING**, som yttrade:

Herr talman! Herr Enskog har frågat mig om jag har för avsikt att framlägga förslag om ändring i lagen om allmän försäkring så att sjukpenning kan utgå från den dag som styrks med läkarintyg även om anmälan till försäkringskassa inte gjorts förrän i samband med läkarintygets insändande.

I lagen om allmän försäkring föreskrivs att sjukpenning inte får utges för tid innan anmälan om sjukdomsfallet har gjorts hos försäkringskassan. Undantag från denna huvudregel får göras då hinder har mött mot att anmäla sjukdomsfallet eller eljest särskilda skäl föranleder att sjukpenning bör utgå. Det är att märka att något läkarintyg inte behövs i samband med sjukanmälan.

Regeln har den enkla innebörden att den som vill kräva sjukpenning först skall anmäla sjukdomsfallet till försäkringskassan. Regeln har också till syfte

Svar på fråga ang. ändring i bestämmelserna om den tidpunkt från vilken sjukpenning utgår

att möjliggöra en tillförlitlig bedömning av sjukpenningfallen från kassornas sida. Huvudregeln om anmälningsskyldighet har försetts med undantag för att undvika att det i det enskilda fallet uppstår olyckliga konsekvenser.

Med hänsyn till det stora antal sjukdomsfall som inträffar är en enkel och klar regel av värde. Tillämpningen av regeln måste givetvis fortlöpande följas. Jag vill nämna att riksförsäkringsverket f. n. överväger frågor som hänger samman med anmälningsskyldigheten inom sjukförsäkringen.

Vidare anförde:

Herr ENSKOG (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min fråga, även om frågan inte har blivit besvarad så positivt som jag hade hoppats.

Den regel som socialministern här talar om är sådan att tjänstemän varje dag mot bättre vetande måste avslå hundratals ansökningar trots att de sökande med läkarintyg styrkt att de varit sjuka den angivna tiden därför att man inte har anmält sin sjukdom redan första dagen. Detta har inträffat även då vederbörande har legat på sjukhus.

Vi litar ju på våra läkare, när de i övrigt försöker hjälpa oss mot våra sjukdomar, och jag tycker att vi bör lita på dem även i sådana fall som det här gäller. Det skulle undanröja mycken irritation på många håll.

Enligt mitt sätt att se är lagen i detta avseende felaktig, och då bör den ändras. Och om lagen tillämpas felaktigt, så bör tillämpningsföreskrifterna justeras.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **ASPLING**:

Herr talman! Jag vill här nämna att när det gäller möjligheterna att snabbt anmäla sjukdomsfall har alla försäk-

ringskassor numera automatiska telefonsvarare. En del mindre lokalkontor kan sakna sådan apparat, men då framgår det av telefonkatalogen eller av den information som kassan sänt ut vart den sjuke kan ringa för att anmäla sin sjukdom. Alla har sålunda möjligheter att göra sjukanmälan per telefon vid vilken tid på dygnet som helst.

Detta är självfallet en viktig upplysningsfråga, och jag tror att vi har mycket kvar att göra på upplysningens område, bl. a. när det gäller de förhållanden som här diskuteras. Jag vill i sammanhanget framhålla att ett TV-inslag i riksförsäkringsverkets informationsserie i våras gällde just regeln om omedelbar sjukanmälan, och såvitt jag kan bedöma var det ett informativt och värdefullt program. Riksförsäkringsverket betraktar vårens kampanj i massmedia bara som en början till en bredare informationsverksamhet.

Jag har med detta velat betona att vi här har att göra med en viktig upplysningsfråga. Det är möjligt att man i enskilda fall kan tycka att bedömningen varit hård. Riksförsäkringsverket håller på att titta på just frågan om anmälningsförfarandet.

Herr ENSKOG (fp):

Herr talman! Jag kan komplettera mitt föregående inlägg med att påpeka att det finns fall där en person brutit benet och intagits på lasarett med ambulans men inte fått någon sjukpenning därför att olycksfallet icke anmälts till sjukkassan. Det har inte hjälpt med några läkarintyg — det har över huvud taget inte gått att få till stånd en rättelse. Jag tycker att en sådan bedömning av ersättningsfrågan är felaktig och strider mot rättsmedvetandet.

Det är att hoppas att riksförsäkringsverket verkligen ändrar på tillämpningsföreskrifterna. Det var väl detta som socialministern avsåg med sitt se-

Svar på fråga ang. skärpning av skyddsbestämmelserna för koloxidfarliga arbetslokaler

naste inlägg och med upplysningen i den sista delen av frågesvaret.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 8

Svar på fråga ang. skärpning av skyddsbestämmelserna för koloxidfarliga arbetslokaler

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING, som yttrade:

Herr talman! Fru Ryding har frågat mig om jag anser att tendensen till ökade fall av koloxidförgiftningar vid bilverkstäder, garage- och servicelokaler samt liknande arbetsställen påkallar något initiativ från min sida i syfte att få skärpta skyddsbestämmelser utfärdade, eventuellt registrering av koloxidfarliga arbetslokaler samt regelbunden skyddskontroll vid dessa.

Enligt vad man upplyser på arbetarskyddsstyrelsen finns inte några belägg för en tendens mot ett ökat antal fall av koloxidförgiftning på bilverkstäder och liknande arbetsställen. Jag vill ändå i anledning av frågan redovisa följande.

Grundläggande bestämmelser med syfte att förebygga att arbetstagare ådrar sig ohälsa på arbetsplatsen finns i arbetarskyddslagen. Bl. a. föreskrivs åtgärder för att förhindra att rök, gas etc. sprids i skadlig eller besvärande mängd. Närmare föreskrifter ges i arbetarskyddskungörelsen. Detaljerade bestämmelser om ventilation av bilverkstäder och garage m. m. finns i anvisningar för tillämpningen av byggnadsstadgan. Dessa anvisningar har meddelats av statens planverk efter samråd med arbetarskyddsstyrelsen.

Tillsynen över efterlevnaden av arbetarskyddsbestämmelserna utövas av yrkesinspektionen och kommunala tillsynsmän. Bilverkstäder, större garage

och liknande servicelokaler är i regel registrerade hos yrkesinspektionen. Mindre garage är i regel registrerade hos den kommunala tillsynen.

Förutsättningarna för en effektiv kontroll av sådana arbetslokaler som det här är fråga om har förbättrats genom att varje yrkesinspektionsdistrikt erhållit utbildad yrkeshygienisk personal samt instrument för bl. a. gas- och dammätningar. Vidare har arbetsmedicinska institutet i samråd med arbetarskyddsstyrelsen och socialstyrelsen nyligen utarbetat en förteckning över hygieniska gränsvärden för ett stort antal luftförorenande ämnen, däribland koloxid. Den nya förteckningen innebär skärpta krav beträffande koloxid. Gränsvärdena skall ligga till grund för yrkesinspektionen i dess viktiga arbete med tillsynen på arbetsplatserna.

Vidare anförde:

Fru RYDING (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min enkla fråga.

Med den utveckling som ägt rum och fortfarande äger rum av bilismen här i Sverige måste skyddet mot den smygande koloxidförgiftningen i bilverkstäderna byggas ut väsentligt. Det är därför fullt förståeligt att bilarbetarna — som uppgår till ett antal av 30 000 här i landet — nu har aktualiserat denna fråga med kraft. Det gäller ett allvarligt problem, och situationen kan snabbt förvärras om man låter det gå som hittills.

Statsrådet säger i sitt svar att arbetarskyddsstyrelsen uttalat att det inte finns några belägg för en tendens mot ett ökat antal fall av koloxidförgiftning i bilverkstäderna. Jag skulle då vilja rekommendera statsrådet att läsa senaste numret av Metallarbetaren eller Dagens Nyheter för den 17 oktober. Där står nämligen något helt annat. Söder-

Svar på fråga ang. skärpning av skyddsbestämmelserna för koloxidfarliga arbetslokaler

sjukhuset har en nyinrättad yrkesmedicinsk avdelning, och man säger där att man ser hur farorna ökar. Det må tillåtas mig att tro mera på det påstående och på de fackligt organiserade bland bilarbetarna, som har samma uppfattning.

Från fackligt håll kräver man alltså nu kraftåtgärder och fasta normer. Det finns inga sådana, och därför vill man ha till stånd en lagstiftning som anger högsta tillåtna nivåer och inte bara de yrkeshygieniska gränsvärdena för förgiftningssymtom sedan dessa väl har infunnit sig. Det förekommer inte heller någon fullständig registrering av koloxidfarliga arbetsplatser. Socialministern säger visserligen i svaret att de i regel är registrerade, men denna registrering finns bara i form av noteringar på de insjuknades patientkort.

Arbetarskyddslagen talar om att ventilationen skall vara »tillfredsställande» ordnad, men vad är »tillfredsställande»? Här måste enligt min uppfattning klara besked ges om hur stor mängd koloxid som kan tolereras. Detta är speciellt viktigt, då människans egna sinnen i detta fall inte är tillräckliga eftersom koloxiden inte syns och inte luktar.

Jag är något överraskad av socialministerns svar, ty i dag borde väl ingen kunna motsätta sig en skärpt lagstiftning på detta område, just så som bilarbetarna gemensamt kräver. Det skall vara en lag som klart anger den högsta halt av koloxid som man kan tolerera, och den måste också stadga att alla verkstäder, stora som små, har skyldighet att montera in anordningar som slår larm om dessa lagstadgade värden överskrids.

Jag hoppas att socialministern nogtar del av de krav som bilarbetarna aktualiserade i veckan och överväger om det inte behövs kraftigare åtgärder än de som hittills har vidtagits i vårt land.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Jag vill försäkra fru Ryding att jag mycket noga har följt den debatt som särskilt under senare tid pågått i den fackliga pressen om bl. a. arbetarskyddet.

Frågan om skyddskontrollen på arbetsplatserna är ju fortlöpande aktuell. Uppmärksamheten är inte minst riktad mot problem som sammanhänger med tillsynen över de mindre arbetsplatserna. En utredning inom arbetarskyddsstyrelsen sysslar just med dessa frågor.

Jag vet inte om det har gått fru Ryding förbi att jag vid annat tillfälle har meddelat att en översyn av arbetarskyddslagstiftningen förestår. Frågor som gäller arbetarskyddsbestämmelsernas innehåll och utformning kommer att prövas i det sammanhanget. Kontrollfrågorna måste självfallet också få en framträdande plats när arbetarskyddslagen nu skall ses över.

Jag kanske också skall nämna att den fackliga rörelsen, fru Ryding, är livligt engagerad på detta område tillsammans med det socialdemokratiska partiet. En arbetsgrupp som representerar det socialdemokratiska partiet och LO utarbetar för närvarande ett handlingsprogram för bättre arbetsmiljö, och detta program beräknas föreligga före årets slut. En målsättning för denna grupps arbete är att arbetsplatserna så långt som möjligt skall göras riskfria.

Jag kan alltså lugna fru Ryding med att dessa frågor i hög grad har prioritet.

Fru RYDING (vpk):

Herr talman! Visst är ett program bra, men jag tror inte att det skyddar bilarbetarna så värst mycket mot koloxidförgiftning, om inte också handling följer.

Det är också bra att denna översyn av arbetarskyddslagen pågår — jag vet

Svar på fråga ang. urvalsmetoden för tillträde till de spärrade linjerna vid fackhögskolor och universitet

att den gör det — men det hade varit ännu bättre om socialministern hade nämnt att just den fråga jag har tagit upp skulle prioriteras. Det sade han ingenting om i svaret, utan jag fick reda på det nu efteråt, vilket i och för sig var tacknämligt.

Jag hoppas alltså att frågan verkligen tas upp. När översynen är färdig kommer det säkert att finnas klara besked, som visar att det inte alltför länge till får fortsätta som det är nu.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 9

Svar på fråga ang. urvalsmetoden för tillträde till de spärrade linjerna vid fackhögskolor och universitet

Ordet lämnades på begäran till

Herr statsrådet **MOBERG**, som yttrade:

Herr talman! Herr Källstad har frågat chefen för utbildningsdepartementet om han ämnar vidta några åtgärder för att förbättra urvalsmetoden för tillträde till de spärrade linjerna vid fackhögskolor och universitet. Enligt fastställd ärendefördelning ankommer det på mig att besvara frågan.

I direktiven till kompetensutredningen framhålls att det är en central uppgift för de sakkunniga att pröva frågan om formerna för urval till spärrad utbildning.

Enligt vad jag inhämtat överväger utredningen även möjligheten att i avvakten på en mer omfattande förändring av nuvarande system föreslå vissa modifikationer beträffande tillämpningen av gällande bestämmelser.

Vidare anförde:

Herr **KÄLLSTAD** (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka

statsrådet Moberg för svaret.

Jag tror att det här inte bara är fråga om vissa modifikationer av gällande bestämmelser utan att det också behövs ett bättre urvalsinstrument. Jag skall ge ett exempel härpå. Jag har en bekant, en student, som ville bli arkitekt och studera på Chalmers. Härför krävdes 4,07 poäng. Vederbörande hade 4,06 poäng, alltså en hundradels poäng mindre än vad som krävdes. Man frågar sig då vilken garanti som finns för att en person med en hundradels poäng mer är bättre skickad för arkitektstudier när man vet att gymnasiebetygen i filosofi, religionskunskap, gymnastik och humanistiska ämnen kan vara utslagsgivande för en naturvetares möjligheter att komma in på Chalmers. För att bli läkare lär fordras 4,62 poäng, och har man då svagare betyg i humanistiska ämnen kan man vara ur spelet för utbildning till läkare.

Vi har för få utbildningsplatser, och det är väl förklaringen till att vi har spärrar. Därför är det också viktigt att vi får ett så rättvist urvalssystem som möjligt för behöriga sökande.

När en hundradels poäng kan vara utslagsgivande borde man väl kunna överväga att införa en skala med flera grader än den som vi nu har och som går från 1 till 5. Det skulle vara intressant att höra vad statsrådet Moberg säger härom. En sådan skala skulle visserligen öka kraven på lärarnas urskillningsförmåga, men den skulle samtidigt kunna bli ett medel för att bemästra de nuvarande svårigheterna vid intagning på spärrade linjer. Skolbetygen är inte alltid något rättvist urvalsinstrument. De elever som engagerat sig hårt t. ex. i föreningsverksamhet och arbete i elevråden kan faktiskt bli bestraffade på så sätt att de inte får tillträde till de spärrade linjerna eftersom deras tid i så hög grad har tagits i anspråk för föreningsverksamhet och liknande. Borde inte kvalificerat för-

Svar på interpellation och fråga ang. åtgärder med anledning av höstens stormskador på skog

eningsarbete också tillmätas ett visst meritvärde?

Jag menar att alla ämnen bör vara meritgivande men att vissa karaktärsämnen för den utbildning som vederbörande önskar skaffa sig bör kunna ges högre värde. Kunde inte en viss differentiell vägning av ämnena vara en framkomlig väg, statsrådet Moberg?

Herr statsrådet **MOBERG**:

Herr talman! Herr Källstad säger i kommentar till mitt svar att det behövs mer än modifikationer beträffande tillämpningen av gällande bestämmelser; det behövs ett bättre urvalsinstrument. Detta har jag också framhållit i mitt svar.

Vi är ingalunda nöjda med det nuvarande systemet, och redan 1965 tillsatte vi därför kompetensutredningen som fick i uppdrag att se över hela komplexet. Jag vill erinra om vad som står i direktiven till den utredningen: »Intagningsbestämmelserna måste sålunda utformas så att personer som sakligt sett är väl meriterade för en viss utbildning får reella möjligheter att komma i fråga oavsett på vilket sätt de förvärvat sina kunskaper, färdigheter och förutsättningar i övrigt.»

I direktiven diskuteras sedan olika möjligheter. Det framhålls bl. a. följande: Det är »angeläget att tillskapa ett urvalssystem som också tar hänsyn till sådana egenskaper hos den sökande, vilka inte kan dokumenteras i form av betyg o. d.»

Med detta vill jag bara än en gång stryka under, att uppfattningen hos de unga att det nuvarande systemet är felaktigt — och det är den stora frågan — delas av oss alla. Vi är alla djupt bekymrade, inte bara herr Källstad. Vi gör vad vi kan för att få till stånd en ändring, men det tar tid. Den parlamentariskt sammansatta kompetensutredningen, där folkpartiet är representerat av herr Mundebo, arbetar för hög-

tryck, men den kan inte omgående lägga fram något förslag till genomgripande förändring. Den överväger därför, inte minst med hänsyn till höstens upplevelser, att göra vissa modifikationer i nu gällande regler. Enligt vad jag inhämtat diskuterar man nu inom kompetensutredningen möjligheten av en vidgad användning av den s. k. fria kvoten inom det nuvarande systemet. Det skulle ganska snart kunna möjliggöra sådana förändringar som kan minska en del av olägenheterna med det nuvarande systemet.

Herr **KÄLLSTAD** (fp):

Herr talman! Jag är tacksam för det kompletterande tillägg som statsrådet Moberg gjorde och noterar med tillfredsställelse att han tydligen i varje fall är lika missnöjd som jag beträffande den ordning som nu råder beträffande urvalsmetoderna för tillträde till fackhögskolor och universitet. Det är inte så egendomligt om studenter funderar över den ödesdigra effekt som en felande hundradelspoäng i vissa fall haft för dem. När nu statsrådet Moberg så kraftigt hänvisat till kompetensutredningen och även uttalat att den kan komma att göra vissa modifikationer hoppas jag att dessa också med det snaraste skall kunna förverkligas.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 10

Svar på interpellation och fråga ang. åtgärder med anledning av höstens stormskador på skog

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **STRÄNG**, som yttrade:

Herr talman! Herr Persson i Heden har frågat mig, om jag ämnar lägga fram något förslag om vidgad rätt till insättning på skogskonto i fråga om in-

Svar på interpellation och frågor ang. beskattningen av traktorer

komst av skog som stormfällts under år 1969, i likhet med vad som skett vid mera omfattande stormfällningar tidigare. Vidare har herr Magnusson i Borås frågat, om jag kommer att lägga fram förslag till riksdagen om en utökning av rätten till avsättning på skogskonto för skogsägare, som drabbats hårt av den svåra stormkatastrofen i höst.

Förslag om vissa omedelbara stödåtgärder med anledning av höstens stormskador på skog kommer att läggas fram av jordbruksministern. I likhet med vad som tidigare skett vid omfattande stormfällningar avser jag att föreslå ökade möjligheter till insättning på skogskonto för drabbade skogsägare.

Vidare anförde:

Herr PERSSON i Heden (cp):

Herr talman! Jag vill tacka finansminister Sträng för svaret på min interpellation. Det var ett snabbt och positivt svar. Bland de åtgärder som kan lindra de ekonomiska skadeverkningarna av septemberstormarna i västra Sverige är en ökad rätt till insättning på skogskonto en betydelsefull faktor. Jag är därför förvissad om att finansministerns besked om ökade möjligheter till sådana insättningar kommer att hälsa med tillfredsställelse.

Det är ett stort problem för många skogsägare att på ett enda år nödgas avyttra fyra till fem års och i vissa fall ända upp till åtta å tio års avverkningar. Genom den progressiva inkomstbeskattningen kommer många skogsägare upp i en mycket hög skatt eftersom de beskattas på en inkomst som annars skulle vara fördelad på ett visst antal år framöver.

De på skogskonto insatta medlen kommer utan tvivel väl till pass — om det nu blir såsom finansministern utlovat — när det blir aktuellt med reparationer inom de stormhärjade områdena. Det blir reparationer som kommer att visa sig ganska kostnadskrä-

vande. En ökning av rätten till insättning på skogskonto kommer att utjämna skogsinkomsterna, vilket kommer att medverka till en viss eliminering av de ekonomiska förlusterna, sett ur skattesynpunkt.

Jag tackar än en gång finansministern för den vilja han visat att vidta åtgärder i en för skogsägarna brydsam situation.

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Herr talman! Glädjande nog är det mycket sällan som vi här i landet drabbas av naturkatastrofer, men det hände den 22 september, då speciellt Västsverige drabbades svårt av den oerhört svåra storm, som tyvärr också krävde ett tiotal människoliv. Beträffande det sistnämnda kan vi inte göra stort annat än med beklagande tänka på de omkomnas anförvanter.

Stormen medförde emellertid också en del ekonomiska problem, och där drabbades skogsägarna alldeles speciellt. Därför är det av stor vikt att skogsägarna får den möjlighet som ligger i att fördela inkomster från skogen på längre tid genom insättning på skogskonto. Det är sålunda med mycket stor glädje som jag i dag har tagit del av finansministerns besked att bestämmelser skall införas som skapar större möjligheter för skogsägarna att göra insättningar på skogskonto.

Med dessa ord ber jag att få tacka finansministern för hans välvilliga svar.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 11

Svar på interpellation och frågor ang. beskattningen av traktorer

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÄNG, som yttrade:

Herr talman! Herr Jonasson har frågat mig, om jag mot bakgrund av till-

Svar på interpellation och frågor ang. beskattningen av traktorer

gängliga uppgifter om användningen av jordbrukstraktorer avser lägga fram förslag om en revidering av principerna för den tidigare beslutade traktorbeskattningen.

I anledning av vårriksdagens beslut om traktorskatt har en rad framställningar gjorts och uppvaktingar skett i syfte att få en omprövning av skatten. RLF har överlämnat visst siffermaterial för belysning av frågan bl. a. i kostnadshänseende. Detta material är nu föremål för granskning i finansdepartementet och för dagen vill jag därför inte göra något ytterligare uttalande i frågan.

Herr Jonasson har vidare frågat mig, när tillämpningsföreskrifterna till den nya traktorskatteförordningen kan väntas bli utfärdade.

Regeringen fastställde i konseljen förra fredagen bestämmelser om nedsättning i vissa fall av såväl traktorskatten på s. k. trafiktraktorer som skatten på släpvagnar till lastbilar och trafiktraktorer. Bestämmelserna har utfärdats genom en särskild kungörelse som är under tryckning.

Slutligen har herr Magnusson i Nennesholm frågat mig, om jag uppmärksammat hur ojämnt och orättfärdigt den nya traktorskatten slår och om jag är beredd att ompröva frågan.

Jag hänvisar till det svar jag nyss lämnade på herr Jonassons interpellation.

Vidare anförde:

Herr JONASSON (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på såväl min interpellation som min enkla fråga. Även jag är glad för att svaren har lämnats så snabbt och att de är så positiva.

Traktorskatten har vållat mycken irritation, det känner vi alla till. För min del hade jag tillfälle att i samband med att beslut om denna skatt fattades i våras framföra en del synpunkter mot

densamma, och därför finns det ingen anledning för mig att i dag gå in på alla de argument som kan anföras i sammanhanget. Jag konstaterar bara att vad jag då anförde även senare har framförts på olika sätt av talesmän från jordbrukarleden.

I den debatt som då fördes sade finansministern, när han redogjorde för det utredningsförslag som låg till grund för beslutet, att remissinstanserna hade kritiserat förslaget, vilket finansministern betecknade som ett mycket tillkrånglat system med veckoavgifter och mycket annat. Finansministern anlade därför, som han sade, en del praktiska synpunkter på frågan och lade fram ett annat och enklare förslag.

Tyvärr fanns det vid det tillfället inte tillräckligt med sakter till frågan. Vi som kämpade mot skatten på jordbrukstraktorer förlorade. Jag hälsar därför med mycket stor tillfredsställelse, att RLF med hjälp av Jordbrukets utredningsinstitut nu fått fram ett omfattande siffermaterial, vilket lagts fram för finansministern. RLF har utträtt ett mycket stort arbete i detta avseende, något som jag är mycket tacksam för. Materialet klarlägger på ett bra sätt kostnadsansvarighetsprincipen, av vilken framgår att skatten är för hög.

Jag förstår mycket väl att man inte utan vidare kan fatta beslut om ändring av bestämmelserna. Det måste helt enkelt finnas ett mycket stort utredningsmaterial, som kan ligga till grund för ändringar, och jag hoppas att det nu finns ett sådant material. Därför hälsar jag med tillfredsställelse finansministerns besked i interpellationssvaret att materialet skall bli föremål för granskning i finansdepartementet. Det är ju ett positivt uttalande som finansministern gör.

När det sedan gäller svaret på min enkla fråga om tillämpningsföreskrifterna, så är det tillfredsställande att en kungörelse rörande trafiktraktorerna nu kommer att utfärdas. Det finns så många

Svar på interpellation och frågor ang. beskattningen av traktorer

olika typer av dessa fordon att det är bra att få klarhet i bestämmelserna.

Även beträffande jordbrukstraktorerna råder viss oklarhet. Eftersom man hade att registrera traktorerna före den 1 oktober är det många som funderat över var och hur gränserna skulle dras. Jag hoppas att även denna fråga skall kunna lösas i samband med den granskning som finansministern ställt i utsikt.

I det jag än en gång tackar finansministern för svaret uttalar jag förhoppningen att finansministern, som den praktiske man han från olika synpunkter visat sig vara, också härvidlag skall finna skäl för en ändring till det bättre. Jag hoppas alltså på en omprövning av bestämmelserna och en lindring av skatten sedan RLF:s utförliga material granskats.

Herr MAGNUSSON i Nennesholm (cp):

Herr talman! Jag ber liksom herr Jonasson att få framföra ett tack för det svar som finansministern lämnat.

Finansministern förklarar att frågan är föremål för granskning i departementet. Låt mig då uttala förhoppningen att man vid den granskningen kommer till ett resultat som gör att utformningen av traktorskatten omprövas och omprövas till det bättre. Det moderna jordbruket har ju behov av inte bara traktorer som går på vägar utan också s. k. hjälptraktorer — man har kanske en traktor mer än vad man egentligen skulle behöva bara för att få en rationalisering av arbetet. Det blir vanligare och vanligare att man håller sig med en lasttraktor som man begagnar för lastningsarbete under sommarhalvåret men ställer in under vinterhalvåret och då inte alls använder.

Traktorerna går i allt mindre utsträckning på landsvägarna, därför att det är alltför tidsödande, arbetskrävande och dyrbart att köra dem där. Med den utformning som vår ekonomiska föreningsrörelse har fått läggs det upp

körlinjer, genom vilka jordbrukaren kan få hem sina förnödenheter. Han får dem vid dörren en eller två gånger i veckan.

Själv har jag en hjälptraktor, som jag ställer in under vinterhalvåret. Den går väl högst en eller två mil till och från gårderna på väg som underhålls av vägsamfällighet med statsbidrag eller på allmän landsväg. Det blir dyrbara turer med denna traktor: 100 å 200 kronor per mil.

En metallarbetare ringde mig häromdagen. Han har ett litet jordbruk, som han har haft utarrenderat till några grannar i ett tjugotal år. Han tycker att han inte orkar med snöskottningen hemma på gårdsplanen och har en gammal traktor enbart för detta ändamål. Nu ville han att jag skulle hjälpa honom med en skrivelse för att få dispens för denna traktor.

Jag vill uttala den förhoppningen, att den granskning som nu pågår i finansdepartementet skall leda till att man kan ta bort en del av de skönhetsfel som finns i traktorskattens nuvarande utformning, så att vi får en bättre tingens ordning. Jag tackar för svaret.

Herr RINGABY (m):

Herr talman! Detta är verkligen en fråga som har satt lidelserna i svallning hos det svenska folket. Denna skatt slår nämligen mycket olika.

Herr Magnusson i Nennesholm nämnde en arbetare som hade en traktor, och jag har träffat många arbetare i fria yrken som har traktorer. Det finns också småbrukare som har 10 tunnland och hugger i skogen och som har mycket små inkomster, och denna skatt drabbar dem mycket hårt. Den som har en stor gård som jag själv, herr finansminister, klarar mycket lätt av skatten, men för de små är den faktiskt besvärlig. Den enda chansen att slippa traktorskatten är att man avregistrerar sin traktor eller sätter på järnhjul, men om den har järnhjul kan man inte använda den.

Jag begärde ordet bara för att i all

Svar på fråga ang. förbättring av kommunikationerna mellan Gotland och fastlandet

vänlighet ge finansministern ett gott råd. Han har ju fått beröm här för att han är en klok karl med sunt bondförstånd, som man brukar säga. Jag vill ge ett litet tips när herr finansministern skall fundera på dessa saker. Hur skulle det vara att helt enkelt ha ett skattekvitto i form av en registrerings skylt som man får lösa ut och hänga på traktorn för att få åka på väg? Det är många som inte kör på väg, och de måste nu sätta på järnhjul för att slippa skatten, men då kan de inte använda traktorn ens på egen stallbacke. Man kunde gärna också differentiera traktorskatten litet mer. Småbrukare med mycket små traktorer som praktiskt taget aldrig kör på landsväg skulle kanske kunna få ett lägre pris på skattekvittot, och för andra skulle skatten ligga högre. Jag tror att detta skulle vara ett sätt att komma ifrån det besvärliga problem som det innebär att antingen få lov att sätta järnhjul på sin traktor eller också avregistrera den.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 12**Svar på fråga ang. förbättring av kommunikationerna mellan Gotland och fastlandet**

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet NORLING, som yttrade:

Herr talman! Herr Gustafsson i Stenkyrka har frågat, om jag under den närmaste tiden avser att vidtaga åtgärder i syfte att på ett bättre sätt än hittills lösa frågan om Gotlands kommunikationer med fastlandet.

På initiativ av min företrädare har förhandlingar med intressenter i Gotlandstrafiken angående en samarbetsöverenskommelse om regelbunden sjö-

trafik mellan Gotland och fastlandet och därtill anslutande landtrafik pågått sedan maj 1968. Under våren och sommaren i år har kontakter ägt rum med Rederi AB Gotland i syfte att försöka nå en överenskommelse i enlighet med de riktlinjer som övriga parter tidigare enats om. I mitten av förra månaden meddelade rederiet att man efter förnyad prövning inte funnit skäl ändra sitt tidigare beslut att inte godkänna överenskommelsen.

Med hänsyn till den korta tid som stått till buds sedan Rederi AB Gotland lämnat sitt slutgiltiga besked kan jag för dagen inte säga vilka åtgärder som kommer att genomföras och vilka initiativ som kommer att tas.

Vidare anförde:

Herr GUSTAFSSON i Stenkyrka (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min enkla fråga. Jag kan knappast säga att jag är helt nöjd med det, men statsrådet är ju ny i sitt ämbete och vi kanske för dagen inte kan ställa så stora krav på besked. Jag vill dock i korthet anföra några synpunkter.

Frågan om kommunikationerna mellan Gotland och fastlandet har varit oerhört segsliten. Den har behandlats av riksdagen vid olika tillfällen ända sedan 1945, alltså i snart 25 år. Tre statliga utredningar har behandlat frågan, men ingenting har hänt. Riksdagen har också vid två olika tillfällen gjort uttalanden. 1963 års riksdag uttalade att principen, att staten skall lämna ekonomiskt stöd så att kostnaderna för gods- och personbefordran mellan Gotland och fastlandet blir i huvudsak desamma som kostnaderna för landtransport med motsvarande trafikstandard på sträckor av samma längd, bör förtjäna beaktande och ägnas vederbörlig uppmärksamhet. Detta underströks av innevarande års riksdag.

Svar på fråga ang. förbättring av kommunikationerna mellan Gotland och fastlandet

Jag vill alltså konstatera att riksdagen inte ställt sig likgiltig till denna fråga. Regeringen har emellertid inte vidtagit några åtgärder. Inte nog med att ingenting positivt har skett, vi har till och med fått bevittna att sedan årsskiftet mervärdeskatt har införts på transport av personbilar över havet, vilket ytterligare fördyrar dessa tjänster med 11,1 procent.

Statsrådet åberopar i sitt svar de förhandlingar som ägt rum mellan statsmakterna och vissa trafikintressenter på Gotland och meddelar att dessa inte har lett till något positivt resultat.

Gotland har under alla dessa år såsom den enda av landets provinser fått lösa sina kommunikationsproblem helt utan statlig medverkan. Vad färjeförbindelserna beträffar har vi varit hänvisade till privat bolags tjänster. På flyget har vi fått betala högsta kilometerpris trots vårt stora beroende av detta kommunikationsmedel. Det kan för övrigt framhållas att enbart de statliga avgifterna belöper sig till cirka 24 procent av biljettkostnaderna.

Tiden hastar, statsrådet Norling. Om vi är ense om målsättningen att Gotland skall bli en livskraftig och expansiv del av landet måste näringslivet där förstärkas. Därvid är kommunikationsfrågan av vital betydelse. Sänkta transportkostnader skapar bättre förutsättningar för utveckling av näringslivet. Detta ger i sin tur en högre trafikintensitet, vilket kan initiera ytterligare sänkta transportkostnader. En spiraleffekt i rätt riktning skulle därmed erhållas.

Jag vill än en gång tacka för svaret på min fråga samt uppmana statsrådet Norling att snarast ta kontakt med företrädarna för Gotland i det berörda ärendet.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet NORLING:

Herr talman! Det förslag till samar-

betsöverenskommelse mellan parterna, som nu inte längre är aktuellt sedan Rederi AB Gotland för mycket kort tid sedan beslutade att icke godkänna överenskommelsen, innebar att staten förklarade sig beredd att göra ekonomiska insatser. Sådana insatser innefattade självfallet också skyldighet för staten att se till att garantier skapas för att dessa insatser kom konsumenterna till godo. Jag vill konstatera detta i samband med de krav i denna fråga som nu framförts. Det har alltså funnits möjligheter att få till stånd en samarbetsöverenskommelse som jag är övertygad om skulle ha varit till mycket stor nytta för Gotlands befolkning.

Vi skall väl nu avvakta vad som kan komma att ske i nuvarande läge. Jag har bara i mitt svar konstaterat, vilket jag nu upprepar, att jag inte med hänsyn till den korta tid som stått mig till buds för dagen kan ange vilka åtgärder och initiativ som kommer att följa.

Herr GUSTAFSSON i Stenkyrka (cp):

Herr talman! Det är just konsumentintressena som jag menar att vi har att bevaka i detta sammanhang. Det har därför för Gotlandsrepresentanterna syntts något egendomligt att statsmakterna här fört en diskussion över huvudet på de folkvalda företrädarna. Man har fört diskussionerna direkt mellan departementet och trafikintressenterna. Jag kan meddela att riksdagsmännen inte på något sätt varit inkopplade, utan att vi fått ta del av de framförda synpunkterna genom pressen. Därför vill jag än en gång uppmana kommunikationsminister Norling att ta kontakt med representanter för Gotlands befolkning, först och främst med landstingets närings- och kommunikationsråd och med representanter för samarbetsnämnden för Gotlands kommuner. Jag tror att vi gemensamt skall kunna finna framkomliga vägar, som

Svar på fråga ang. tidpunkten för framläggande av proposition om Mälarledens fördjupning

måste vara andra än de som hittills prövats.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet NORLING:

Herr talman! Innan denna debatt avslutas är det angeläget att få konstatera att i de förhandlingar som fördes innan vi kom fram till förslaget om en samarbetsöverenskommelse deltog bl. a. representanter för Visby stad, Lärbro kommun och Klintehamns kommun. Frågan är om inte dessa måste anses vara representativa företrädare för Gotland. I förslaget ingick att ett eventuellt avtal skulle innefatta även en mycket stark framtida kommunal representation.

Herr GUSTAFSSON i Stenkyrka (cp):

Herr talman! Det är riktigt att representanter för hamnkommunerna var kallade till dessa förhandlingar. Hamnkommunerna är ju också trafikintressenter. Min önskan inför de direkta överläggningar som vi nu emotser är att dessa skall föras mellan departementet och representanter för hela Gotland. Det är det vi måste syfta till. Om allt går efter planerna kommer Gotland dessutom från och med den 1 januari 1971 att utgöra en enda kommun. Detta understryker vikten av att representanter för hela Gotland nu kommer med i nya förhandlingar.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 13**Svar på fråga ang. tidpunkten för framläggande av proposition om Mälarledens fördjupning**

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet NORLING, som yttrade:

Herr talman! Herr Enskog har frågat, när jag avser att framlägga proposition om Mälarledens fördjupning.

Vid de kontakter som förevarit mellan kommunikationsdepartementet och de närmast berörda intressenterna i en utbyggnad av Södertälje kanal och Mälarfarlederna har diskuterats dels huvudmannaskapet för kanalen och farlederna, dels ytterligare utredning av utbyggnad av kanalen.

Ställningstagande till frågan om huvudmannaskapet bör ske i samband med prövningen av lots- och fyrväsendets organisation, de statliga sjöfartsvygifterna och hamnpolitiken i stort. I avvaktan därpå avser sjöfartsverket att göra vissa förnyade tekniska beräkningar rörande utbyggnaden.

Jag kan därför inte nu ange någon tidpunkt då ställning kan tas till utbyggnad av Södertälje kanal.

Vidare anförde

Herr ENSKOG (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. Många kommunikationsministrar har under årens lopp varit inkopplade på densamma, men ingen av dem har kunnat ange någon tidpunkt för när ställning kan tas till frågan om Mälarledens fördjupning.

Redan 1943 gjordes det en utredning i ärendet. År 1962 fick vi en ny, teknisk utredning och 1963 en trafikekonomisk utredning. Sedan dess har frågan behandlats i olika instanser, man har gjort uppvaktningar, och intressenterna i Mälarleden har lagt fram nya förslag, men ännu har vi inte kunnat få något besked. År 1967 ställde jag samma fråga till dåvarande kommunikationsministern men fick inte heller den gången något besked.

För sju månader sedan uttalade föregående kommunikationsministern i en tidningsintervju, att han räknade med

Interpellation ang. åtgärder mot ocker

att om en månad kunna lämna besked om när ställning kunde tas till detta spörsmål. Sedan dess har vi fått en ny kommunikationsminister, och jag hoppas att han hinner ägna sig åt denna viktiga fråga, så att vi kan få ett beslut snart.

Under tiden som alla dessa utredningar arbetat har trafiken växt mycket snabbt. I Västerås hamn var den sålunda år 1961 1,1 miljoner ton och 1968 hade den stigit till 1,7 miljoner ton. I år räknar man med att den kommer att uppgå till 2,3 miljoner ton. Om vi sedan lägger till trafiken på Köpings hamn, ca 800 000 ton om året, blir det drygt 3 miljoner ton, vilket betyder att ca 10 000 ton gods fraktas på Mälaren varje dag.

En förbättring av leden är nödvändig, inte bara för att kunna segla med större fartyg utan också ur miljövårdssynpunkt. Det blir nämligen därigenom betydligt lättare att navigera, och vad det kan innebära förstår var och en. Det senast framlagda förslaget om en meters fördjupning av leden skulle kosta 25 miljoner kronor, och den fördjupningen skulle ge oss en åtskilligt bättre farled än den vi nu har.

Jag hoppas på ett beslut snarast i frågan.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 14

Föredrogs var efter annan och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner: nr 127, angående riktlinjer för omorganisation av den centrala skatteförvaltningen, och

nr 130, med förslag till lag om viss skattefrihet för utdelning på aktie i Svensk interkontinental lufftrafik aktiebolag (SILA), m. m.

§ 15

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts å bordet vilande skri-

velse, nr 131, med tillkännagivande, att Kungl. Maj:ts förordnat statsrådet Carl Lidbom att under nu pågående riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden som enligt 46 § riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet;

och skulle underrättelse om denna skrivelses innehåll meddelas vederbörande utskott samt riksdagens kansli-deputerade.

§ 16

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet den å bordet vilande motionen nr 1227.

§ 17

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

herr *Trana* (s), till herr statsrådet och chefen för civildepartementet angående kommunalt stöd åt enskilda näringsföretag,

herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående persontrafiken på järnvägslinjen Hudiksvall—Ljusdal, m. m.,

herr *Westberg* i Ljusdal (fp), till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående mellanölskonsumtionens inverkan på antalet våldsbrott, samt

herr *Nilsson* i Tvärålund (cp), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående förbättring av inlandsbanan och ändring av statens järnvägars taxepolitik.

Kammaren biföll dessa framställningar.

§ 18

Interpellation ang. åtgärder mot ocker

Ordet lämnades på begäran till

Herr **BÖRJESSON** i Falköping (cp), som yttrade:

Interpellation ang. samhällsstyrning av privata investeringar till industrisvaga regioner, m. m.

Herr talman! Den olaga privata utlåningsverksamheten har under senare tid ökat i en omfattning som inger oro. Särskilt kan nämnas den utlåningsverksamhet som bedrivs mer eller mindre yrkesmässigt genom s. k. lånebyråer eller på annat sätt. Långgivarna betingar sig vid sådan utlåning ofta »gottgörelse», som inte på något sätt står i proportion till de tjänster som erbjuds. Det rör sig sålunda i stor utsträckning om klart ocker.

Det är självfallet svårt att bilda sig en uppfattning om hur omfattande ockerverksamheten är. Lånetransaktionerna görs ofta upp utan vittnen eller kvitton. Låntagaren befinner sig i allmänhet i en sådan situation, att han inte vill ha låneverksamheten känd. Vid misstanke om ocker kan det därför vara svårt för myndigheterna att få tillräckligt material som underlag för en bedömning av sakförhållandena. I många fall uppdragas ocker först i samband med konkurser eller falsarier som föranletts härav.

Det är emellertid ostridigt att ockerverksamheten under det senaste året ökat över hela landet; uppgifter i pressen ger starkt belägg härför. De nuvarande stränga kreditrestriktionerna och det höga ränteläget kan väntas ge näring åt en ytterligare spridning av verksamhet av det här slaget.

Ockerverksamheten har tidigare påtalats i riksdagen utan att kraven på åtgärder vunnit gehör. I dagens läge måste det anses ytterst angeläget att denna brottsliga verksamhet med stora sociala skadeverkningar ägnas all tänkbar uppmärksamhet. Det är en samhällelig uppgift att medverka till att hejda den florerande ockerverksamheten. Även om stora svårigheter i vissa fall kan föreligga att komma till rätta med den, får detta inte hindra att man söker vidtaga alla åtgärder som kan medverka till en sanering.

Med hänvisning till vad som anförts hemställer jag om kammarens tillstånd

att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få ställa följande fråga:

Avser statsrådet att vidtaga några åtgärder för att förebygga en fortsatt spridning av olika slags ockerverksamhet och för att åstadkomma en sanering av den grå kreditmarknaden?

Denna anhållan bordlades.

§ 19

Interpellation ang. samhällsstyrning av privata investeringar till industrisvaga regioner, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr NILSSON i Östersund (s), som yttrade:

Herr talman! I meddelande nr 1969: 21 från arbetsmarknadsstyrelsens utredningsbyrå redovisas resultatet av det statliga lokaliseringsstödet effekter dels för budgetåret 1968/69, dels för perioden 1 juli 1965—30 juni 1969.

Av rapporten framgår att under budgetåret 1968/69 167 arbetstillfällen inom industrin och 7 turistanläggningar beviljats statligt lokaliseringsstöd med 293 miljoner kronor, varav 50 miljoner i bidrag och 243 miljoner i lån. Av dessa 174 arbetsställen är endast 33 nyetablerade eller flyttade från annan ort. Det sammanlagda sysselsättningstillskottet har av företagen beräknats till 3 900 arbetstillfällen, varav 60 procent, eller 2 300, är lokaliserade till stödområdet.

Under perioden 1 juli 1965—30 juni 1969 har statligt lokaliseringsstöd beviljats för sammanlagt 885 miljoner till 457 arbetsställen inom industrin och till 23 turistanläggningar. Stödområdets andel är här 68 procent och sysselsättningstillskottet inom området beräknas till 9 800 personer för hela fyraårsperioden.

I dessa siffror är inte medtaget det sysselsättningstillskott som skapats via

Interpellation ang. samhällsstyrning av privata investeringar till industrisvaga regioner, m. m.

andra lokaliseringpolitiska instrument, exempelvis genom utsläpp ur investeringsfonder eller statskommunala beredskapsarbeten.

Efter en fyraårig försöksperiod med statligt lokaliseringsstöd kan det vara befogat att ställa de resultat som uppnåtts i relation till den reella arbetsmarknadssituationen och befolkningsutvecklingen inom stodområdet med betoning på de nordligare delarna, inlandet och skogslänen.

Man kan då konstatera att trots de lokaliseringpolitiska insatserna många av de län som det här gäller har varit utsatta för en stark avflyttning och en hög arbetslöshet i jämförelse med landet i övrigt. Särskilt utpräglad har denna tendens varit i skogslänen och det norrländska inlandet. Faran är att det skapas en geografisk klyfta inom landet som förstärker orättvisorna och skapar helt olika levnadsmöjligheter för människorna i skilda delar av vårt land.

Under svagare konjunkturer är företagen mindre benägna att omlokalisera eller utvidga sin verksamhet till andra delar av landet. I den överhettade konjunktur som nu råder i Syd- och Mellansverige riktas efterfrågan på arbetskraft mot de norra delarna av landet, där konjunkturuppgången är mindre märkbar, med en ökad utflyttning av arbetskraft som följd. Denna tendens har den nuvarande lokaliseringpolitiken trots lovvärda satsningar inte mäktat bryta. Därigenom förstärks de regionala skillnaderna ytterligare, vilket är helt oacceptabelt från samhällsekonomiska, arbetsmarknadspolitiska och mänskliga synpunkter. Den pågående strukturomvandlingen kan, om inte ytterligare åtgärder sätts in, leda fram till en situation — både i de överbefolkade och i de underbefolkade regionerna i vårt land — som statsmakterna får ytterligt svårt att bemästra. Det blir till sist den enskilde individen som får ta de yttersta konsekvenserna av en sådan utveckling.

Trots ett förmånligt statligt lokaliseringsstöd, utbildningsbidrag, utsläpp ur investeringsfonder, stöd från företagareföreningar och aktiva kommunala insatser har det privata näringslivet, på något undantag när, inte visat det intresse för större investeringar i norrlandslänen som borde kunnat förväntas. I stället fortsätter man med att tränga in sina investeringar i de överhettade områdena med brist på arbetskraft, bostäder, mark och samhällsservice.

Slutsatsen blir enligt min mening att samhället nu måste skaffa sig ett reellt inflytande över den privata investeringsverksamheten för att kunna styra denna till de regioner som är underindustrialiserade och som har brist på sysselsättning men som från samhällsekonomisk synpunkt bör bestå och utvecklas.

Samhället har på andra områden inte dragit sig för att göra ingrepp i marknadshushållningen, när detta visat sig nödvändigt. Vi bör göra det även när det gäller att få till stånd en jämnare etableringsverksamhet inom landet, där samhällsnyttan självklart bör gå före det privata vinstintresset.

I diskussionen om bättre styrningsmöjligheter för samhället har nämnts införande av etableringskontroll för privata företagsinvesteringar, en investeringsavgift i de konjunkturmässigt överhettade områdena och investeringsfondsmedlens användning i större utsträckning för lokaliseringsinsatser i från konjunktursynpunkt svalare områden. Detta är blott några exempel på idéer som förts fram. Visar de sig mindre lämpade, får andra styrningsmedel övervägas för att åstadkomma snabba och kraftiga satsningar i de industrisvaga regionerna.

Om man därtill, när det gäller fraktkostnaderna och taxepolitiken i övrigt, införde kostnadsmässigt enhetligare taxor för hela landet skulle detta ytterligare förstärka de lokaliseringspolitiska

Interpellation ang. provning och upphandling av material inom bl. a. dentalbranschen, m. m.

ka effekterna med inriktning på de norra delarna av landet.

Med hänvisning till det anförda anholder jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor:

1. Avser statsrådet att pröva möjligheterna till en samhällsstyrning av privata investeringar till regioner med svagt utvecklat näringsliv och brist på sysselsättningsobjekt?

2. Överväger statsrådet att genom överläggningar med för transportväsendet ansvarig myndighet få till stånd en provning av möjligheten att införa kostnadsmässigt enhetligare frakttaxor för att stärka de norrländska företagens konkurrenskraft?

Denna anhållan bordlades.

§ 20

Interpellation ang. provning och upphandling av material inom bl. a. dentalbranschen, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr LUNDBERG (s), som yttrade:

Herr talman! Den 27 mars i år diskuterade riksdagen ett av Kungl. Maj:t framlagt och av statsutskottet tillstyrkt förslag om ett anslag på 400 000 kr. till ett nordiskt institut för odontologisk materialprovning. Vid detta tillfälle höjdes kritiska avslagsröster, vilka framhöll det orimliga i att skapa en ny och kostsam institution vars uppgift syntes oklar och som vore obehövlig enär redan befintliga industriernas metallurgiska resurser stode på toppen av modernitet och dessa industrier därjämte förfogade över en kunnig och målmedveten personal. Det nya institutet skulle endast bli ett organ som samlade upp vetenskapligt material som nordisk metallurgi och industri redan passerat.

Det privata vinstintresset liksom affärsmetoder m. m. inom detta område har tett sig som en skamfläck för Sverige och Norden. Den blåögda inställningen till vetenskap, forskning etc. i detta fall visar att man tydligen saknar ekonomisk ansvarskänsla. Man uppvisar exempelvis på metallurgins område en kunnighet som för tanken till skogsavverkningsledaren från första världskriget som i arbetet hade en fuskklapp på vilken det stod »gran korta barr, tall långa barr»; denne skulle klara bränsleförsörjningen genom en ristugg, vars lokomobil tog så mycket bränsle att dess egen produktion blev otillräcklig för driften.

Efter att under många år ha följt utvecklingen på området tycker jag att detta är en modern version av sagan om kejsarens nya kläder, eftersom tydligen ingen ansvarig vågar träda fram och avslöja denna stora bluff trots att den åsamkar stat, landsting och tandvård enorma kostnader och skador. De privata monopolintressena har tydligen gått före landets, folkets och tandvårdens väl. Att staten i första hand får betala kostnaderna kan inte vara en förmildrande omständighet.

Enligt säker källa begärde utrustningsnämnden för universitet och högskolor offert på 15,3 kg silver. En av de offerter som lämnades löd på 340 kr. per kg med en garanterad renhet av minst $\frac{999}{1000}$ rent silver. Kontraktet om leverans gavs till en konkurrent som skulle ha 600 kr. per kg. När Svenska metallverken gjorde en analys av det silver som levererades till det högre priset — 260 kr. mer per kg — visade det sig att denna metall innehöll 90 procent silver och 10 procent främmande legeringar, vilket framgår av den avskrift av analysprotokollet som jag erhållit.

Materialprovningar och analyser kan utföras på mycket kort tid och till mycket låg kostnad inom vårt land. Under

Interpellation ang. provning och upphandling av material inom bl. a. dentalbranschen, m. m.

dessa förhållanden är det märkligt att vissa prov sänts till jordbruksländerna Australien och Danmark under det att metallindustrin och statens provningsanstalt, som verkligen förfogar över erfarenhet, utrustning och personella resurser, betraktas som ovidkommande i sammanhanget. Det skulle verkligen vara av intresse om statsrådet kunde presentera avskrifter av de analysprotokoll, som t. ex. Australien utfärdat på sina av Sverige beställda provningar, och meddela vad de kostat i pengar och arbete.

Amalgambatten synes vara än mer infekterad. För en del mindre, konkurrerande firmor är vad som framkommit från det stora bolaget med betydande tandläkarintressen, från f. d. chefen för tandvården i Stockholm, från en del professorer etc., vilket allt saknar vetenskapligt och sakligt underlag, helt enkelt skrämmande, beklämmande och ansvarslost, eftersom det för den mindre företagsamheten förorsakar ekonomisk skada av stor omfattning.

Även om det för staten eller Stockholms stad och en del landsting kan synas vara möjligt att slösa med miljonbelopp kan det för ingen vara ovidkommande att tandvården i vårt land blir bättre, mer omfattande och billigare. Det är minst sagt anmärkningsvärt att en mindre företagare och uppfinnare, direktör Nils Berglind, under ett flertal år ensam har fått göra stora uppoffringar i kampen för de intressen som samhället självt bort företräda. Han har tvingats arbeta i både Sverige och Norge innan han nu äntligen fått erkänsla för sitt arbete. Hans påpekanden har varit riktiga och kan icke förbigås med tystnad. Den stora ekonomiska skada han fått vidkännas genom mindre nogräknade s. k. vetenskapsmäns slumpartade uttalanden, som möjligen i petitstil dementerats sedan skadeverkningarna inträtt, är även från rättslig synpunkt anmärkningsvärd. Men för tandvården,

inte minst folktandvården, är detta »vetenskapliga bluffspel» oförlåtligt.

Det tillsattes visst en standardiseringskommitté inom tandvården år 1964, och 1969 lär någon vitaminspruta ha prövats, tydligen utan resultat. Några riktlinjer för exempelvis den nya och kostsamma institutionen lär ännu inte föreligga, såvida inte rening av kvicksilver genom sämskskinn räknas dit; men det blev visst efter påpekande ett prov utan värde. Exempelen från både Norge och Sverige kan mångfaldigas. Att man skapar en dyrbar och onödig institution endast för att det på intet sätt sakkunniga Nordiska rådet år 1954 måste rekommendera något — och detta tyvärr råkade komma att gälla tandvårdens område — visar att Nordiska rådet icke förfogar över det omdöme och den sakkunskap som borde vara ett krav för dess fortsatta bestånd.

Nu har Sverige beviljat de 400 000 kronorna, och de måste väl på något sätt ges ut. Om inte Norge eller andra nordiska länder, utöver Sverige, inom sina provningsanstalter eller industrier har erforderlig utrustning i fråga om den materialprovning som i detta fall är aktuell, bör dessa länder för kompletterande inköp kunna använda anslaget från Sverige och placera apparaturen i redan befintliga statliga forskningsanstalter eller industrier, som troligen mycket bättre och riktigare och till en bråkdel av kostnaderna för en ny institution skulle kunna utföra alla de prov etc. som erfordras på detta område.

Det är även av betydelse att ansvariga huvudmän inom detta område uppträder med oväld och rättrådighet också mot mindre företagare. Inte minst måste landstingen och deras förtroendemän i en del län se till, att de behandlar anbudsgivare korrekt och likvärdigt. Att ett landsting med en objektiv och rättrådigt tandvårdschef har alla fördelar att vinna genom ett sådant förfarande har

Interpellation ang. åtgärder till skydd mot skadliga tillsatser och färgämnen i livsmedel

jag personligen mångårig värdefull erfarenhet av.

Det förefaller som om sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (SPRI), de odontologiska fakulteterna m. fl. icke har förutsättningar att på ett rimligt sätt handlägga materialfrågor inom tandvården, och dyr arbetskraft — ett tjugotal personer — har haft sammanträden under ett fiertal år utan att prestera något för tandvården nyttigt och positivt resultat. Inköp, provningar m. m. borde därför kunna helt överföras till det statliga förvaltningsbolaget, som — om det skall fylla sin uppgift — tvingas att på ett affärsmässigt, objektivt och ekonomiskt sätt sköta uppgiften.

Med hänvisning till vad som efter den 27 mars 1969 inträffat på tandvårdens område beträffande amalgam och annat material samt med hänvisning till vad jag anförde i samband med behandlingen av förslaget om anslaget på 400 000 kr. hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få ställa följande frågor:

1. Har statsrådet uppmärksammat förfarandet i samband med upphandling vad avser bedömning av kvalitet samt monopolföretags speciella förmåner när det gäller priser, försäljning av olika produkter samt upphandling av avfallsprodukter, då ett monopolföretag i dentalbranschen får order, trots att det har vida högre priser och sämre varor, medan småföretagen missgynnas i stor utsträckning?

2. Kommer förslaget om nybyggnad av ett nordiskt institut för olika provningar att upptagas till ny prövning och inhiberas, när det nu har visat sig att statens provningsanstalt och metallurgiska företag har en utrustning och en yrkeskunnig personal som bättre kan utföra de förutsatta provningarna?

3. Kan det efter vad som inträffat förväntas, att man överför provning, uppköp m. m. till det statliga förvaltningsbolaget samt låter den talrika personal, som för närvarande på ett eller annat sätt är engagerad inom tandvårdsbranschen på berörda områden, överföras till annan och mera meningsfylld verksamhet?

4. Kan statsrådet ange någon ungefärlig tidpunkt vid vilken vi som är intresserade av folktandvården kan räkna med att högt avlönad och värdefull arbetskraft, som nu används för andra ändamål, åter står till förfogande för folktandvården, och kan vi räkna med att denna arbetskraft ser bort från sina personliga intressen och ägnar sitt arbete och kunskande åt de egentliga arbetsuppgifterna: att ge praktisk hjälp och tandvård?

Denna anhållan bordlades.

§ 21

Interpellation ang. åtgärder till skydd mot skadliga tillsatser och färgämnen i livsmedel

Ordet lämnades på begäran till

Fru RYDING (vpk), som yttrade:

Herr talman! Upptäckten i USA av de skadliga verkningarna av sötningsmedlet cyklamat i samband med företagna prov på djur vållade snabbt uppmärksamhet och oro också i vårt land. Leverantörerna har beslutat att stoppa försäljningen av cyklamatsötade drycker från årsskiftet och försäljningen av övriga cyklamatsötade livsmedel från den 1 februari nästa år. Handelsorganisationer har vidtagit vissa omedelbara mått och steg: cyklamatprodukter avskiljes, placeras i lager eller tas helt bort från hyllorna.

Fallet är en kuslig erinran om pågående förgiftning i vår tid. Den understryker också nödvändigheten av att

såvitt möjligt betryggande åtgärder till skydd för hälsan vidtas. Stor restriktivitet bör alltså tillämpas beträffande godkännande av tillsatser och färgämnen i våra livsmedel. Riktningsgivande bör ej vara vad som inte är skadligt utan vad som är nödvändigt. Från en sådan utgångspunkt bör den nya livsmedelsstadgan utformas.

En annan slutsats bör vara att man måste se till, att på området verkande samhällsinstitution, statens institut för folkhälsan, har erforderliga resurser för att klara dels informationsuppgifterna, dels kontroll- och forskningsuppgifterna. Av uttalanden i pressen att döma tycks inom vederbörande organ den meningens råda, att resurserna härvidlag inte är tillfredsställande.

Ytterligare en sida av saken förefaller att vara frågan om hur samverkan internationellt sett fungerar praktiskt, framför allt med avseende på utbyte av omedelbara erfarenheter och rådslående om samordnade åtgärder. Det vore av intresse att ett klarläggande besked i hithörande frågor kunde lämnas riksdagen.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få rikta följande frågor:

Kan statsrådet upplysa om huruvida det nyligen uppdagade fallet med sötningsmedlet cyklamat kan väntas föranleda en större restriktivitet vid utarbetandet av ny livsmedelsstadga och om när förslaget om en sådan väntas föreligga?

Vilka övriga slutsatser är statsrådet beredd att dra i denna angelägenhet, bl. a. med avseende på i interpellationen berörd samverkan på det internationella planet?

Denna anhållan bordlades.

§ 22

Anmälades följande motioner:
nr 1228, av herr *Franzén* i *Motala*

m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 122, angående Vänerns och Vätterns förbindelse med Västerhavet, nr 1229, av herrar *Andersson* i Örebro och *Sjöholm*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 123, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt,

nr 1230, av fru *Hörnlund* och fru *Håvik*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 124, med förslag till lag om ändring i ärvdabalken, m. m., samt nr 1231, av herr *Sjöholm*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 126, med förslag till lag om kommunalt partistöd.

Dessa motioner bordlades.

§ 23

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts fem enkla frågor, nämligen av:
herr *Hugosson* (s), till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående samhällsingripande mot den s. k. scientologin,

herr *Börjesson* i Falköping (cp), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående enhetlig teletaxa inom nya kommuner,

herr *Thylén* (m), till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående beslag av fiskeredskap,

fru *Kristensson* (m), till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående framläggande av proposition om rättegångshjälp, och

herr *Mundebo* (fp), till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående åtgärder för att förkorta väntetiden vid rättspsykiatrisk undersökning.

§ 24

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 16.57.

In fidem
Sune K. Johansson

Fredagen den 24 oktober

Kl. 14.00

§ 1

Justerades protokollet för den 16 in-nevarande oktober.

§ 2

Svar på interpellation ang. ett effektivare försäkringsskydd mot skador på växande skog

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet BENGTTSSON, som yttrade:

Herr talman! Herr Antonsson har frågat om jag har för avsikt att låta utreda möjligheterna att åstadkomma ett effektivare försäkringsskydd mot stormskador och andra skador på växande skog.

Som herr Antonsson framhåller har denna fråga diskuterats av 1968 års stormskadeberedning. Vid remissbehandling av beredningens betänkande har framkommit att det för närvarande pågår överläggningar mellan representanter för vissa försäkringsbolag och skogsbruket beträffande utformning av ett lämpligt försäkringsskydd.

Innan resultatet av dessa överläggningar kommit fram anser jag det inte motiverat med någon statlig utredning i ämnet.

Vidare anförde

Herr ANTONSSON (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Bengtsson för interpellationssvaret.

I nuvarande läge ämnar jag inte ta upp någon vidlyftig debatt kring dessa

frågor. Jag erinrar bara om att såväl jordbruket som skogsbruket under den gångna sommaren har drabbats av mycket svåra avbräck i produktionen. Den extremt torra sommaren har sålunda i mycket stora delar av vårt land medfört svåra skördeeskador, som såvitt jag förstår endast i begränsad utsträckning kan ersättas genom skördeeskadeskyddet.

Under den senaste tiden har också mycket stora och svåra stormskador på byggnader, skogar och fruktodlingar drabbat ett brett bälte över Syd- och Mellansverige, särskilt Hallands, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs och Jönköpings län. Dessa skador har betecknats som den största naturkatastrof som drabbat vårt land i modern tid.

Stormskadorna och skördeeskadorna har naturligtvis försatt ett mycket stort antal jordbrukare och skogsägare i en akut krissituation, samtidigt som skadorna vållat mycket stora samhällsekonomiska förluster. Det torde vara nödvändigt att en rad åtgärder vidtages för att lindra verkningarna för de enskilda och trygga produktionsmöjligheterna för dessa näringar. För det första tror jag att en liberalisering av bestämmelserna rörande insättning på skogskonto bör genomföras så snart ske kan. För det andra tror jag att åtgärder för att trygga tillgången på driftkrediter för skördeeskadedrabbade jordbrukare bör prövas. Möjligheterna till uppskov med räntor och amorteringar på lån övervägs för närvarande inom kreditinrättningarna, och de strävandena bör underlättas av statsmakterna.

I min interpellation har jag begränsat mig till att fråga om statsrådet ville pröva möjligheterna att inrätta ett ef-

Svar på interpellation och fråga ang. åtgärder med anledning av höstens stormskador på skog

fektivt försäkringskydd för stormskador på växande skog. För närvarande har enskilda skogsägare ganska små möjligheter att skydda sig mot ekonomiska förluster vid naturkatastrofer av det slaget. Vissa drabbade skogsägare har visserligen försäkringar som täcker en del av förlusterna genom stormskadorna, men försäkringarna ger i allmänhet ett otillräckligt skydd. Försäkringsvillkoren är så utformade att ersättning utgår när mer än halva skogsbeståndet har skadats på en yta av minst 1 hektar men med ganska låga belopp i förhållande till skadans omfattning. Försäkringstagaren står sålunda en betydande självrisk i det fallet. Dessutom är snö- och isskador samt en del andra skador inte försäkringsbara för närvarande.

Statsrådet Bengtsson meddelar nu i sitt svar att 1968 års stormskadeberednings förslag är ute på remiss och att det under remissbehandlingen har framkommit att överläggningar pågår mellan representanter för vissa försäkringsbolag och skogsbruket beträffande utformning av ett lämpligt försäkringskydd. Innan resultatet av dessa överläggningar blivit kända anser statsrådet att någon statlig utredning i ämnet inte är motiverad.

Jag kan ha förståelse för statsrådets ståndpunkt, som är helt naturlig. Jag tycker att det vore bra om man kunde finna en försäkringsform, där försäkringsbolagen och skogsbruket kunde ta ansvaret för dessa skador. Jag vill emellertid redan nu säga att det är tveksamt huruvida man kommer att lyckas med denna uppgift, eftersom en försäkring som något så när täcker skadorna skulle innebära mycket stora risker för bolagen liksom å andra sidan också mycket höga premier för den enskilde. Med hänsyn till att det är fråga om inte bara enskilda förluster utan också samhälls-ekonomiska sådana anser jag för min del att samhället och skogsägarna ge-

mensamt får försöka finna någon form för en skaderegleringsfond på detta område. I nuvarande läge, medan underhandlingar pågår, är jag emellertid tillfreds med det svar jag fått.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 3

Svar på interpellation och fråga ang. åtgärder med anledning av höstens stormskador på skog

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet BENGTTSSON, som yttrade:

Herr talman! Herr Oskarson har frågat vilka åtgärder som vidtagits och vilka som planerats för att klara arbetskraftssituationen inom de skogsområden som drabbats av höstens stormar samt om jag vill medverka till att gränsen för insättning på skogskonto höjs för de skogsägare och lantbrukare vilkas skogar härjats av höststormen. Herr Oskarson har vidare frågat om jag överväger ytterligare åtgärder för att minska höstens stormskadeverkningar för de lantbrukare och skogsägare som drabbats av dessa. Herr Antby har ställt i huvudsak samma fråga.

Beträffande den första frågan får jag meddela att enligt vad jag inhämtat har arbetsmarknadsverket inlett en aktion för rekrytering av arbetskraft till de stormhärjade länen samt utlovat att så långt det är möjligt ställa förläggningar, personalbodor och vissa redskap till förfogande.

Med anledning av herr Oskarsons andra fråga vill jag erinra om att finansministern i går meddelade denna kammare att han har för avsikt att föreslå en vidgning av rätten till avsättning på skogskonto för stormskadedrabbade skogsägare.

Svar på interpellation och fråga ang. åtgärder med anledning av höstens stormskador på skog

Beträffande herr Oskarsons och herr Antbys gemensamma fråga om ytterligare åtgärder får jag erinra om att frågan om samhällsstöd vid stormskada på skog har utretts av 1968 års stormskadeberedning. Med anledning av årets stormskador avser regeringen föreslå höstriksdagen vissa stödåtgärder som grundas på beredningens förslag. I första hand kommer att föreslås stöd till inventering av inträffade skador. Regeringen ämnar vidare föreslå statliga garantier för lån till bl. a. avverknings- och lagringskostnader, i syfte att underlätta för skogsägare med likviditetssvårigheter att utan dröjsmål ta till vara den stormskadade skogen.

Vidare anförde:

Herr OSKARSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation, dels för att det är så positivt, dels för att det kommit så snabbt. Det är många som sätter värde på att få besked i dessa frågor.

Beträffande den andra frågan, om en höjning av gränsen för insättning på skogskonto, fick vi ju, såsom framgår av svaret, i går besked av statsrådet Sträng, också det i positiv riktning.

Som svar på min tredje fråga har statsrådet tagit upp det som är det centrala, nämligen likviditetssvårigheterna. Det är många som får det besvärligt med krediterna i den situation som har uppkommit.

Statsrådet har lovat att framlägga förslag. Jag noterar detta med tillfredsställelse, och vi skall med intresse ta del av förslagen när de presenteras. Jag vill i sammanhanget endast framhålla att det även härvidlag är angeläget att statsrådet handlar snabbt.

Den första frågan i min interpellation gällde åtgärder för att klara den uppkomna arbetssituationen i de drab-

bade områdena, och jag vill knyta några korta reflexioner till denna fråga.

Vi vet alla att behovet av arbetskraft inom de stormskadade områdena är stort. Inom Halland, som jag av naturliga skäl känner bäst till, uppgår det stormfällda virket till cirka 1,5 miljoner kubikmeter — det motsvarar ungefär tre års normal avverkning. Men stormen har slagit olika, och för många lantbrukare är skadorna betydligt större.

Länsarbetsnämnden har kommit i gång med arbetet att skaffa fram folk som kan arbeta i skogen. Svårigheterna är emellertid stora och många. Man har försökt få folk från Norrland, men där är — som vi vet — arbetstillfällena just nu goda, varför det är svårt att få loss någon arbetskraft i Norrland. Man har vidare påbörjat värvningsaktioner i Finland och nu senast även i Danmark — på Jylland — för att få arbetskraft. Men på båda hållen måste man verkligen slåss om den tillgängliga arbetskraften.

Läget för dagen är det, att man inte lyckats få ihop ens en tiondedel av det antal arbetare man skulle behöva. Och så långt man nu kan överblicka de aktioner som är i gång — det gäller alltså det resultat man väntar sig — går det i bästa fall att täcka en tredjedel av arbetskraftsbehovet. Läget på området inger således bekymmer.

Vi vet att enskilda bolag har försökt rekrytera arbetskraft från länder utanför Skandinavien. Ett av bolagen har underhandlat om arbetskraft från Österrike. Dessa underhandlingar — det gällde ett sextiotal man — gick, om jag är riktigt underrättad, i stöpet under gårdagen. Det var väl närmast kostnaderna som parterna inte kunde komma överens om.

Det vore intressant att höra hur statsrådet ser på möjligheterna att få arbetskraft från länder utanför Skandinavien. Inom de nordiska länderna sker

Svar på interpellation och fråga ang. åtgärder med anledning av höstens stormskador på skog

ju rekryteringen direkt genom länsarbetsnämnderna.

Herr talman! Ytterligare en liten fundering.

Längs våra vägar har stormskadorna nödortfikt, skulle jag vilja säga, röjts upp, men på många ställen ligger de omkullblåsta träden så, att de utgör en allvarlig trafikfara. Än värre blir det om träden får ligga kvar, så att snön kommer att täcka dem. Intresset för dessa röjningar är inte alltid så stort hos markägarna. Jag vore tacksam om statsrådet ville redovisa hur han ser på möjligheterna att för röjning längs vägarna använda de s. k. röjningslag som arbetsmarknadsstyrelsen håller i. Dessa sysslar ju huvudsakligen med naturvårdande röjningsuppgifter, och röjning längs vägarna kan väl hänföras till naturvårdande arbete. — Jag är angelägen om att framhålla att denna personal inte är särskilt lämpad för svårare röjningsarbeten, framför allt inte när det gäller att hantera de moderna skogsredskapen. Men om man kunde plocka ut dem som är mest lämpliga och sätta in dessa i små grupper under sakkunnig ledning borde det gå att nå vissa resultat. Det finns så mycket arbete som är rätt enkelt och där de moderna och många gånger svårhanterliga och farliga maskinerna inte behöver användas.

Detta var, herr statsråd, några reflexioner som jag velat göra kring denna fråga.

Jag vill till sist, herr talman, säga att dessa funderingar inte på något sätt får skymma den uppfattning jag har, nämligen att statsrådets svar i stort sett var positivt.

Herr ANTBY (fp):

Herr talman! Också jag vill tacka herr statsrådet för svaret på min fråga. Även den som inte brukar ta starka ord i sin mun måste säga att vad som i höst

inträffat i de västsvenska skogarna för drabbade skogsägare i många fall måste te sig som en katastrof.

Låt mig bara ge ett exempel! I en häradsallmänning där nere med 1 300 hektar produktiv mark räknar man med att stormen fällt ungefär 40 000 kubikmeter skog. En enskild person som jag har haft kontakt med har anlitat sakkunnig hjälp för att få en ordentlig utredning beträffande skadorna, dels för försäkringens skull, dels för den kommande taxeringen. Det har därvid konstaterats att i de högsta åldersklasserna har hälften av virkesmassan blivit raserad. I den tredje åldersklassen räknar man med att något under hälften har raserats, medan de yngre åldrarna klarat sig förhållandevis bra. Det är givet att det i de fall, då skadorna blivit så omfattande som denna gång, uppkommer en mängd problem för vederbörande skogsägare.

På längre sikt tror jag att det ligger mycket i de tankegångar som herr Antonson förde fram i sin interpellation, men när det gäller dagsläget skulle även jag vilja komma med ett par funderingar. Statsrådet säger att arbetsmarknadsverket har inlett en aktion för rekrytering av arbetskraft. Jag har funderat över om man inte i detta fall skulle kunna åstadkomma någon bestämmelse som kunde bereda uppskov med militärtjänstgöring för skoglig arbetskraft — för både ägare och anställda — i de berörda bygderna. Herr statsrådet kunde kanske ta ett samtal med vår gemensamme vän Sven Andersson i försvarsdepartementet om denna sak.

Jag skulle sedan vilja fråga om ytterligare en sak. Här talas om att man ämnar föreslå statliga kreditgarantier. Jag vet inte om detta automatiskt leder till en lättnad i de kreditrestriktioner som vi nu har. Om så inte är fallet tror jag att även en sådan lättnad i vissa fall kan bli behövlig.

Svar på interpellation och fråga ang. åtgärder med anledning av höstens stormskador på skog

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet BENGTTSSON:

Herr talman! Det var en direkt fråga av herr Oskarson som föranledde mig att begära ordet. Annars fanns det egentligen inte någon anledning därtill, eftersom mina vänner interpellanter och jag är helt överens.

Får jag börja med att säga till herr Antby att också vi inom regeringen har bedömt situationen som mycket allvarlig. I jordbruksdepartementet höll vi på att bearbeta 1968 års stormskadeberednings förslag i normal departementstakt, vilken för övrigt inte skall jämföras med eljest normal takt. När denna skada inträffade fick vi lägga en massa saker åt sidan för att klara dessa problem, och det belyser väl att vi ser mycket allvarligt på denna situation.

Även om man skulle ordna obligatoriska försäkringar, som täckte skador på grund av storm, snö, is och allt sådant, tror jag att när sådana här situationer inträffar måste samhället handla improvisatoriskt med hänsyn till det läge man befinner sig i. Vi kan nog aldrig säga: »Nu har vi en effektiv försäkring, så nu får det bli som det blir.» Därför tycker jag att det är bra att vi har möjligheter att handla. Jag kommer nu i höst att förelägga riksdagen ett förslag till åtgärder, och jag hoppas att riksdagen inte skall försvåra deras genomförande. Kanske kan jag nämna att vi har påbörjat en del av åtgärderna redan innan vi går till riksdagen; jag ber på förhand om överseende för detta.

Både herr Antby och herr Oskarson berörde arbetskraftsfrågan. Först bad mig herr Antby att jag skulle tala med försvarsministern om att han skulle se till, att militärerna inte lade beslag på dem som kunde ägna sig åt detta arbete. Nu har arbetsmarknadsstyrelsen även möjligheten att resonera med de militära myndigheterna, om det finns skog-

lig arbetskraft som är inkallad. Den möjligheten är alltså öppen, och jag tror inte att försvarsministern är på något sätt negativt inställd.

Herr Oskarson frågade hur jag bedömer möjligheten att få hit utländsk arbetskraft. Det faller en smula utanför mitt revir, men jag tror ändå att jag vågar påstå att det kan vara ganska vanskligt att få tag i skogsarbetare utanför Skandinavien av det skälet, att det knappast finns något land utanför Skandinavien där skogsarbetarna är vana att arbeta med de effektiva redskap som vi har. Vårt tekniskt högt utvecklade skogsbruk förutsätter nog en annan vana än vad de har. Men det är klart att alla är välkomna som kan delta i detta arbete.

Det finns emellertid ingen anledning att vara för pessimistisk i detta sammanhang. Får jag fästa uppmärksamheten på att vi bara har den 24 oktober i dag! Arbetsmarknadsstyrelsen startade verksamheten den 9 oktober, och den 13 oktober uppmanade man länsarbetsnämnderna i skogslänen att påbörja rekrytering av arbetskraft. Det är alltså bara tio dagar sedan man började med detta intensiva rekryteringsarbete. Även om det är riktigt att konjunkturen är god för skogsarbetare också i Norrbotten, bör det med alla de åtgärder som arbetsmarknadsstyrelsen avser att vidta finnas ganska goda möjligheter att tillgodose det behov av arbetskraft som uppkommer. Man har räknat ut att det behövs 1 000—1 400 arbetare från annat håll än de skogsskadedrabbade länen.

Jag kan alltså för dagen inte ange när detta behov blir tillgodosett, men arbetsmarknadsstyrelsens drive påbörjades ju så sent att man inte ännu kan bedöma resultatet av verksamheten. Jag tror fördenskull, herr talman, att det är för tidigt att vara pessimistisk på denna punkt.

Svar på interpellation och fråga ang. åtgärder med anledning av höstens stormskador på skog

Herr ANTBY (fp):

Herr talman! Jag vill bara förklara att jag är tacksam för det positiva intresse som jordbruksministern har visat i detta ärende. Det är bra att han har handlat snabbt och även sett till att berörda myndigheter har handlat.

Herr OSKARSON (m):

Herr talman! Jag vet inte om jag lät särskilt pessimistisk — det kanske jag gjorde — men jag försökte redogöra för dagsläget. I det län som jag känner bäst till har man faktiskt inte lyckats få mer än 20 skogsarbetare, och de underrättelser man har fått tyder på att endast 30—40 procent av den erforderliga arbetskraften kan rekryteras. Jag vill än en gång poängtera att detta är fakta.

Det är alldeles rätt, som statsrådet säger, att rekryteringsarbetet pågått en mycket kort tid — endast tio dagar. Man har alltså anledning att vänta ett bättre resultat när detta arbete har pågått litet längre. Jag hoppas naturligtvis att det blir på det sättet.

Låt mig sedan säga några ord om en eventuell insats av militärer. Jag hade tänkt ta upp den frågan, men så tyckte jag att jag skulle låta bli eftersom jag inte ville dra in försvaret i denna fråga. Men inom armén finns förband — pionjärförband och ingenjörsförband — som faktiskt är specialutbildade för att röja bråtar, som det heter. Det som stormen har åstadkommit är ju bråtar. I vilken utsträckning personalens utbildningsnivå nu är sådan att den kan hantera verktygen och utföra dessa röjningsarbeten vet jag inte. Om så är fallet, skulle emellertid denna personal kunna sättas in längs vägarna för att så snart som möjligt få dem uppröjda och uppsnyggade.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet BENGTTSSON:

Herr talman! Det är inte mycket att

tillägga mer än att inte heller jag är helt främmande för problemen i Hallands län.

Jag vågar påstå att dagsläget inte är bekant vare sig för herr Oskarson eller för mig, eftersom en intensiv rekrytering pågår i hela landet. Jag lämnade inga uppgifter om hur man i dag har lyckats ute på fältet, eftersom detta, som jag sade, inte är mitt revir.

Jag vill varna för en lösning av problemet enligt den modell som kaptenen Oskarson rekommenderade. Det gäller nämligen inte bara att röja upp i skogen, utan att få en avverkning som samtidigt ger ett riktigt pris på virket. Vi skall inte göra olyckan värre för de stormskadedrabbade jord- och skogsägarna.

Herr OSKARSON (m):

Herr talman! Det är självklart att vi måste se till att virket blir till nytta. När jag talade om att det finns vissa militära förband med specialutbildning framhöll jag att de skulle kunna användas för att röja längs vägarna. Jag tänkte mig inte att de skulle användas i själva avverkningsarbetet, som de inte är utbildade för.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4

Föredrogs var för sig följande å bordet vilande motioner; och hänvisades därvid

- till statsutskottet motionen nr 1228;
- till bevillningsutskottet motionen nr 1229;
- till lagutskott motionen nr 1230; och
- till konstitutionsutskottet motionen nr 1231.

§ 5

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträ-

Interpellation ang. åtgärder för att förhindra byggande av fönsterlösa verkstadslokaler

de gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

herr *Börjesson* i Falköping (cp), till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående åtgärder mot ocker,

herr *Nilsson* i Östersund (s), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående samhällsstyrning av privata investeringar till industrisvaga regioner, m. m.,

herr *Lundberg* (s), till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående provning och upphandling av material inom bl. a. dentalbranschen, m. m., samt

fru *Ryding* (vpk), till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående åtgärder till skydd mot skadliga tillsatser och färgämnen i livsmedel.

Kammaren biföll dessa framställningar.

§ 6

Interpellation ang. åtgärder för att förhindra byggande av fönsterlösa verkstadslokaler

Ordet lämnades på begäran till

Fru RYDING (vpk), som yttrade:

Herr talman! Under de senaste månaderna har konstaterats, att företagen i samband med nybyggnation i allt större utsträckning övergår till att uppföra verkstadsbyggnader eller delar därav utan fönster eller med minimal fönsteryta. Detta görs av ekonomiska skäl, då sådana lokaler blir billigare dels att bygga, dels att underhålla, och även billigare uppvärmning anges som skäl för ett dylikt byggnadsätt.

Emellertid tar företagen i dessa fall inte hänsyn till de människor som dagligen skall arbeta i lokalerna. Det är bekant, att arbete i fönsterlösa lokaler va-

rit föremål för viss utredning. Några direkta medicinska skadeverkningar på människan har därvid enligt uppgift inte kunnat fastställas.

Däremot torde psykologiska olägenheter vålla problem. Det finns folk som får cellskräck vid arbete i dylika lokaler, även om dessa är stora och upplysta och där finns mycket folk och maskiner. Psykologiskt sett påverkas människan i många fall av att aldrig kunna se ut, inte ha en aning om hur vädret är och alltid känna sig inlåst. Utöver dessa negativa faktorer tillkommer oftast svårigheterna att få tillfredsställande luftkonditionering i lokalerna.

Arbeterskyddskungörelsens 6 och 7 §§ är i dag så utformade, att de inte ger yrkesinspektionen någon möjlighet att stödja sig på lagen när det gäller att förhindra byggandet av dessa verkstadslokaler. Det alltmer vanliga uppförandet av dessa innebär en allvarlig försämring av arbetsmiljön.

Med stöd av vad som anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få ställa följande fråga:

Avser statsrådet ta några initiativ till en sådan ändring av arbetarskyddslagens bestämmelser att byggandet av fönsterlösa verkstadslokaler ovan jord blir omöjligt eller — där verkligt bärande skäl anses kunna föreligga — att speciellt tillstånd i varje enskilt fall först måste lämnas av arbetarskyddsstyrelsen?

Denna anhållan bordlades.

§ 7

Till bordläggning anmälades

statsutskottets utlåtanden:

nr 124, i anledning av motioner om fria läroböcker till vuxenstudierande, och

nr 125, i anledning av motioner angående dispositionen av avvecklings-skolornas donationsfonder;

bevillningsutskottets betänkande nr 52, med anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse med redogörelse från Nordiska rådets sjuttonde session, såvitt skrivelsen hänvisats till bevillningsutskottet; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 61, i anledning av motioner om visst tillgodoräknande av tjänstgöring på fiskefartyg,

nr 62, i anledning av motioner om förbud mot användning av DDT m. fl. preparat,

nr 63, i anledning av motioner angående handläggning av fall av missfäntkt barnmisshandel,

nr 64, i anledning av motioner om viss ändring av reglerna i barnavårdslagen angående s. k. återflyttning,

nr 65, i anledning av motion om lagstadgad rätt till semester mellan jul och nyår, och

nr 66, i anledning av motioner om översyn av reglerna om sjukförsäkringsavgift.

§ 8

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:ts proposition nr 133, med förslag till lag om ändring i lagen (1959:517) om förlängning av tiden för vissa servitut, överlämnats till kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 9

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar:

Till Riksdagens andra kammare

Härmed anhåller jag om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 7 november t. o. m. den 13 december 1969 för deltagande i Förenta Nationernas generalförsamlings möte.

Stockholm den 23 oktober 1969

Astrid Kristensson

Till Riksdagens andra kammare

Härmed anhålles om ledighet från riksdagsarbetet från och med den 29 oktober till och med den 8 november för beivstande av Interparlamentariska unionens kongress i New Dehli.

Stockholm den 24 oktober 1969

Sven Antby

Till Riksdagens andra kammare

Härmed anhålles om ledighet från riksdagsgöromålen under tiden den 29 oktober t. o. m. den 8 november 1969 för deltagande i Interparlamentariska Unionens kongress i New Delhi.

Stockholm den 23 oktober 1969

Gunnar Larsson

Kammaren biföll dessa ansökningar.

§ 10

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts två enkla frågor, nämligen av:

herr *Westberg* i Ljusdal (fp), till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående åtgärder för att utjämna bensin- och oljekostnaderna för de inre och nordliga delarna av landet, samt

herr *Westberg* i Ljusdal (fp), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående åtgärder för att nedbringa skillnaderna i telefonkostnader mellan Norrland och övriga delar av landet.

§ 11

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 14.32.

In fidem

Sune K. Johansson